

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)
วันจันทร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๒

อ.พ. ๕/๒๕๕๒

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๑. เสนอโดยนายเชิดชัย วิเชียรวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๔ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๒

๒. เสนอโดยนายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๓. เสนอโดยนายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้ง ๓ ฉบับดังกล่าว ในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยนายเชิดชัย วิเชียรวรรณ กับคณะ นายอำนาจ คลังผา กับคณะ และนายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา กับคณะ รวมจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีหลักการในทำนองเดียวกันรวมกันไปด้วยคะแนนเสียง ๒๖๔ เสียง ไม่รับหลักการ ๔ เสียง และงดออกเสียง ๑๐ เสียง และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๖ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สองขึ้นคณะกรรมการ โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับข้างต้นเป็นหลักในการพิจารณา และกำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

ต่อมา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว โดยพิจารณา

ในวาระที่สองเรียงลำดับมาตรา และได้ลงมติ
ในวาระที่สาม เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ด้วยคะแนนเสียง ๒๙๖ เสียง และงดออกเสียง
๑๒ เสียง ทั้งนี้ เพื่อเสนอให้วุฒิสภาพิจารณา
ต่อไป ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการและ
เหตุผล ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช
๒๔๕๗ โดยเพิ่มเติมมาตรา ๓ วรรคสอง
ให้การยกเลิกดตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่
ที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติ
หน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทยประกาศ
ยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวงมหาดไทย
กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำ
ตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎร
ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบาย
ของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็น
ส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค
มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช
๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน

โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่าง
ราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย
การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ
นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย
ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหา
ความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็น
ตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับ
เรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎร
เพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป
เว้นแต่กรณีท้องที่ใดมีความเจริญสามารถ
จัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่ง
ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเนื้อหารวม
จำนวน ๔ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พ ร ะ ร าช บ ัญ ญ ู ต ิ นี้ ร ี ย ก ว่า
“พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.” (ร่างมาตรา ๑)

๒. วันใช้บังคับ

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๓. บทรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

๔. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

กำหนดให้การยกเลิกตำแหน่งกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล
สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความ
เจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติ
หน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำ
ตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว
ดังนี้

การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วย
ผู้ใหญ่บ้านจะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความ
เจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติ
หน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำ
ตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว
ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๓)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ประมวลและรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ โดยมีเนื้อหา แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นที่มีการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญ ๆ และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ภาคผนวก

- : พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)
- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

เอกสารประกอบการพิจารณาฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงาน
ด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบ
การพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาโดยเฉพาะ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
สิงหาคม ๒๕๕๒

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายหน้ท ผาสุข	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒
นายโสภณ ชาดบุษย์จาร์	นิติกร ๕
นางสาวสุวรรณา พรหมพิมพ์	วิทยากร ๕
นางสิริกัญย์ ส่องแสง	เจ้าพนักงานธุรการ ๖
นางรัตติกานต์ บุษริยง	เจ้าพนักงานธุรการ ๒
นายพัลลภ วงศ์พานิช	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๓

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกวุฒิสภา และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสาร
ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมวุฒิสภา สามารถสืบค้น
ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์วุฒิสภา
www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย
วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ก

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นที่มีการอภิปรายของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญ ๆ และผลการพิจารณา ของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๑
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๕
- ประเด็นที่มีการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญ ๆ
และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๗
 ๑. ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ ๗
 ๒. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ๑๒
 ๓. สรุปประเด็นและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
ในวาระที่สอง ๑๓
 - ๓.๑ ประเด็นสาระสำคัญที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง ๑๓
 - ๓.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง
ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ๑๓
 ๔. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม ๑๕

ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ๑๙

**ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.**

- การปกครองท้องที่	๒๓
- ผู้นำท้องถิ่นกับการปกครองท้องที่ในต่างประเทศ	๓๙
- สถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : อดีต ปัจจุบันและอนาคต	๕๑
- บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ท่ามกลางสังคมไทย ที่กำลังเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน	๕๕
ภาคผนวก ๑ : พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)	(๑)
ภาคผนวก ๒ : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	(๓)
: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	(๙)
ภาคผนวก ๓ : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	(๑๑)
: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	(๑๗)
ภาคผนวก ๔ : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	(๑๙)
: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	(๒๗)

- ภาคผนวก ๕ : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร (๒๙)
- ภาคผนวก ๖ : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว (๔๓)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นที่มีการอภิปราย
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญ ๆ
และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ศึกษาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑
 ข้อ ๑๓๖^๑ ซึ่งในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๕/๒๕๕๒
 เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๒ ได้พิจารณาและเห็นสมควรมอบหมายให้
คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา เป็นผู้พิจารณา ศึกษาร่างพระราชบัญญัตินี้
 และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงาน
 ต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา
 ต่อไป

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๓๖ กำหนดว่า

“เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด
 ในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือ
 ในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณา
 ศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติ
 เห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ
 การพิจารณาของสมาชิกในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป”

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๖.๑ กำหนดให้การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๓) ดังนี้

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

“การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

๓. เสนอโดย นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้แถลงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังต่อไปนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยเพิ่มเติมมาตรา ๓ วรรคสอง ให้การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแล และปฏิบัติหน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม ถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้ง ในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องที่ใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภายหลังจากที่มีการเสนอหลักการและเหตุผลต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ท่าน ได้แถลงเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพิ่มเติมในทำนองเดียวกัน โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ประเทศไทยเริ่มมีการแต่งตั้งตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.๑๑๖ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ขึ้นใช้บังคับแทน ทั้งนี้ การตราพระราชบัญญัติ

ดังกล่าวทั้ง ๒ ฉบับ มีเจตนารมณ์เพื่อจัดระเบียบการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน โดยมีผู้นำหรือผู้ปกครองที่เรียกว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

๒. ภายหลังจากที่ประเทศไทยเริ่มมีการแต่งตั้งตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงงาน และประสานความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลหรือราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค กับราชการส่วนท้องถิ่นและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมาโดยตลอด ทั้งในฐานะที่เป็นตัวแทนของภาครัฐในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน และในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในการนำปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ เสนอต่อภาครัฐ ดังนั้น ประเทศไทยจึงยังคง มีความจำเป็นต้องมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ในท้องที่ต่าง ๆ ต่อไป

ต่อจากนั้น ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเด็นสำคัญที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง

(๑) ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แถลงหลักการและเหตุผลสรุปได้ว่า ต้องการให้คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มีอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันไว้ แต่ความในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา ๓ ที่จะเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ กลับกำหนดให้การยุบเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นไปไต่่างายขึ้น กว่าเดิม เพราะกำหนดให้เป็นดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการประกาศยกเลิก ตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านในแต่ละท้องที่ได้ทันที เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ท้องที่นั้น ๆ มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ดังนั้น จึงไม่ควรกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกประกาศยกเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ข้างต้นได้

แต่หากจำเป็นจะต้องให้มีการยุบเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้ในบางกรณีแล้ว ก็ควรจะให้มีการยุบเลิกได้เฉพาะในกรณีที่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ขึ้น ในท้องที่นั้น เพราะจะสอดคล้องกับสภาวะความจำเป็นในแต่ละท้องที่หรือท้องที่นั้นว่ายังคง มีความจำเป็นต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต่อไปอีกหรือไม่ มากกว่าการยุบเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าว โดยการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ตามดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่เพียงผู้เดียว

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านอภิปรายว่า การให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาประกาศยกเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าว จะไม่มีการประกาศยกเลิกตำแหน่งเหล่านั้นเลย เพราะกระทรวงมหาดไทยจำเป็นต้องมีกำนันและ

ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยสนับสนุนงานและภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในแต่ละท้องที่ทั่วประเทศต่อไป

(๒) ประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องมีตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านอยู่ในทุก ๆ ท้องที่ แม้กระทั่งท้องที่ที่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นแล้วก็ตาม เพราะกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่เข้าถึงประชาชนและทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งสภาพปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละท้องที่ดีกว่าบุคคลและองค์กรอื่น ๆ นอกจากนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านยังสามารถช่วยประสานงานกับประชาชนในแต่ละท้องที่แทนราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น (ในกรณีที่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในท้องที่นั้นแล้ว) ได้เป็นอย่างดี และน่าจะมีวิธีการที่ทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านสามารถทำงานร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นได้

(๓) หากจะให้มีการคงตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่ไว้อย่างถาวรแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงอีกฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ เพราะมีบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๘ เดวิสตี^๒ ที่บัญญัติให้มีการยุบเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสรวัดรกำนัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร

^๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๘ เดวิสตี แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติไว้ว่า

มาตรา ๔ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นใด เป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครแล้ว ห้ามมิให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสรวัดรกำนันในท้องถิ่นนั้น และให้บรรดาบุคคลที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสรวัดรกำนันพ้นจากตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะในเขตท้องถิ่นนั้น

ในเขตเทศบาลตำบลใด ถ้าหมดความจำเป็นที่จะต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสรวัดรกำนัน ให้รัฐมนตรีประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ การเปลี่ยนชื่อเทศบาลหรือการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล ให้กระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย

ในกรณีที่เป็นการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสรวัดรกำนัน ในท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงเขตเป็นเทศบาลตามความในวรรคหนึ่ง สิ้นสุดอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตที่ได้เปลี่ยนแปลงนั้นเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลใช้บังคับ เป็นต้นไป

มาตรา ๔๘ เดวิสตี เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นใด เป็นเทศบาลแล้ว ให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน บรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เทศบาลตำบลใดมีทั้งนายกเทศมนตรี และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสรวัดรกำนัน ให้บุคคลดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่หรือกฎหมายอื่นในเขตเทศบาลตำบลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๗. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	๘. นายทองดี มนีสสาร
๙. นายสุรจิตร์ ยนต์ตระกูล	๑๐. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์
๑๑. นายสุชาติ ลายน้ำเงิน	๑๒. นายมณฑล ไกรวัตนุสสรณ์
๑๓. นายวิชาญ มีนชัยนันท์	๑๔. นางสาวสิรินทร รามสูต
๑๕. นายอนันต์ ผลอำนาจ	๑๖. นายพิเชษฐ ธีรเมืองพาน
๑๗. นายยงยศ แก้วเขียว	๑๘. นายภุชงค์ รุ่งโรจน์
๑๙. นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์	๒๐. นายถวิล ไพรสมณ์
๒๑. นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา	๒๒. นายสัมพันธ์ ตั้งเบญจผล
๒๓. นายสุรสิทธิ์ ตรีทอง	๒๔. นายเชน เทือกสุบรรณ
๒๕. นายนิพนธ์ บุญญามณี	๒๖. นายไมตรี สอยเหลือง
๒๗. นายศุภชัย ศรีหล้า	๒๘. นายปารเมศ โพธารากุล
๒๙. นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ	๓๐. นายรังสิกร ทิมาตฤกะ
๓๑. นายสุชาติ ชำนาญศิลป์	๓๒. นายอุตร ทองประเสริฐ
๓๓. นายประเสริฐ บุญชัยสุข	๓๔. นายนพดล มาตรศรี
๓๕. นายอดุลย์ เหลืองบริบูรณ์	๓๖. นายฐานิสร์ เทียนทอง

๓. สรุปประเด็นและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองชั้นพิจารณา เรียงตามลำดับมาตรา

๓.๑ ประเด็นสาระสำคัญที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง

หลังจากที่คณะกรรมการวิสามัญได้รายงานผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว
ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายในชั้นการพิจารณาในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับ
มาตราแต่อย่างใด

๓.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองชั้นพิจารณา เรียงลำดับมาตรา

ร่าง

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ไม่มีการแก้ไข

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คำปรารภ

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับนับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๓

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

“การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๔

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการเพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมการ

(๒) ควรมีการกำหนดและจัดทำบทบาทหน้าที่และลักษณะงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแบ่งแยกภารกิจระหว่างท้องที่กับท้องถิ่นให้ชัดเจน

(๓) ควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ว่าด้วยวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน จากปัจจุบันที่ให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมหรือ ผู้ใหญ่บ้านในตำบล คัดเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งในตำบลนั้นขึ้นเป็นกำนัน โดยให้กำนันมาจากการเลือกของราษฎรทุกหมู่บ้านในตำบลโดยตรง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และปรับปรุงวาระการดำรงตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจากดำรงตำแหน่งจนถึงอายุ ๖๐ ปี เป็นมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความเชื่อมโยงกับ ประชาชนในท้องที่อย่างแท้จริงตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

(๔) ควรมีบทบาทผู้ดำรงรับสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่ต้องพ้นจากตำแหน่งโดยผลของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ในลักษณะว่า หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นว่ามีตำแหน่งที่จะต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่วันที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยประกาศให้มีตำแหน่งดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับเหตุผลที่กำหนดให้การมีตำแหน่งดังกล่าว ให้มีได้เฉพาะในเขตท้องที่ หรือเขตท้องถิ่นที่ไม่มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับนั้น เนื่องจากระยะเวลาตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญ มีผลใช้บังคับเป็นระยะเวลา ที่ไม่ย้อนหลังจนเกินไป จึงไม่ส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ไปแล้วเป็นจำนวนมาก

มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขออนุญาตประธานสภาผู้แทนราษฎรอภิปราย ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิการ สรุปได้ว่า แม้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา จะเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และมีการประกาศใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ไม่สามารถใช้บังคับ ได้อย่างสมบูรณ์ เพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้คงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไว้ ซึ่งมีความขัดแย้งกับพระราชบัญญัติ

เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๔๘ เดวีสติ^๔ ที่บัญญัติให้ยกเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าว ในเขตเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยเทศบาลให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อไป ตามที่คณะกรรมการได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในข้อ (๑) แล้ว

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ โดยให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๑ ข้อ ๑๒^๕

^๔ ดูเชิงอรรถที่ ๒

^๕ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๑ ข้อ ๑๒๕ กำหนดไว้ว่า

ข้อ ๑๒๕ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องควรทราบหรือควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณา และให้นำความในข้อ ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

กับ

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)
กับ

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

<p>พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<div data-bbox="472 555 728 826" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="407 831 792 932" data-label="Text"> <p>พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗</p> </div> <div data-bbox="275 1182 931 1406" data-label="Text"> <p>มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุรกเกล้าเจ้าอยู่หัว คำนวณเห็นเกล้าฯ ให้ประกาศ ทราบทั่วกันว่า เมื่อในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ขึ้นเมื่อ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ แต่ได้ใช้พระราชบัญญัติ</p> </div>	<div data-bbox="1503 799 1807 959" data-label="Text"> <p>ร่าง พระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> </div> <div data-bbox="1205 1023 2101 1129" data-label="Text"> <p>.....</p> </div> <div data-bbox="1272 1310 1895 1353" data-label="Text"> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่</p> </div> <div data-bbox="1205 1374 2101 1433" data-label="Text"> <p>.....</p> </div>

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗
(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

นั้น เป็น แบบแผน วิธี ปกครอง ท้องที่ พระราชอาณาจัก^๑ อัน อยู่ภายนอก
 จังหวัด กรุงเทพฯ มาจน บัดนี้ พระราชบัญญัติ อื่น ๆ อันเนื่องด้วย
 วิธี ปกครอง ราษฎร ซึ่ง ตั้ง ขึ้น ภายหลัง ต่อมา ได้ ยึด พระราชบัญญัติ
 ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ นี้ เป็น หลัก อีก เป็น อัน มาก เพราะ ฉะนั้น พระราช
 บัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ นี้ นับ ว่า เป็น พระราชบัญญัติ สำคัญ ใน การ
 ปกครอง พระราชอาณาจัก^๑ อย่าง ๑

แต่ ได้ ตรา พระราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ ใน พระพุทธศักราช
 ๒๔๔๐ มา วิธี ปกครอง พระราชอาณาจัก^๑ ได้ จัด การ เปลี่ยนแปลง ตำแหน่ง
 มา โดย ต่อ ติบ หลาย อย่าง ทรง พระราชดำริ เห็น ว่า ถึง เวลา อัน สมควร ที่
 จะ แก้ไข พระราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ ให้ ตรง กับ วิธี การ ปกครอง
 ที่ เป็น อยู่ ทุกวันนี้ จึง ได้ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ แก้ไข พระ
 ราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ รัตน โกสินทร์ ศก ๑๑๖ ของ เดิม แห่ง ไต
 ที่ ยัง ใช้ ได้ ให้ คง ไว้ แห่ง ไต ที่ เก่า เกิม กว่า วิธี ปกครอง ทุกวันนี้ ก็
 แก้ไข ให้ ตรง กับ เวลา รวม รวม ตรา เป็น พระราชบัญญัติไว้ สืบ ไป ดังนี้

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนาม แต่ การ ใช้ พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
 ท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่ วันที่ ประกาศ แล้ว ให้ ใช้ ทุก
 มณฑล เว้น แต่ ใน จังหวัด กรุงเทพฯ อัน ใน แต่ เมื่อ ใช้ พระราชบัญญัตินี้
 แล้ว ให้ ยกเลิก พระราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ รัตน โกสินทร์ ศก ๑๑๖ เดิม
 ใช้ พระราชบัญญัตินี้ แทน สืบ ไป

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
 เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗
(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

มาตรา ๓ บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายแต่ก่อน บทใด ข้อความ
ชุด กับ พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกกฎหมาย บทนั้น ตั้งแต่วันที่ได้นำ
พระราชบัญญัตินี้ไป

มาตรา ๕ ให้โอนหน้าที่ผู้บัญชาการ ปกครองท้องที่มีอำนาจที่จะตั้งกฎ
ข้อบังคับ สำหรับจัดการ ให้ไปเป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้ ถ้า กฎนั้น
ได้รับ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต และ ประกาศใน หนังสือ ราชกิจจา
นุเบกษา แล้ว ก็ให้ถือว่าเป็นเหมือน ส่วน ๑ ใน พระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง ของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

“การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำ
มิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำ
ตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิก
ตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

การปกครองท้องถิ่น

ความเป็นมา

การจัดการปกครองท้องถิ่นที่ได้เริ่มต้นมาจากรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ซึ่งทรงมีพระราชดำริให้มีการฟื้นฟูการปกครองระดับหมู่บ้านที่มาแต่เดิมขึ้นใหม่ เพราะทรงเล็งเห็นว่าการปกครองในระดับนี้จำเป็นและสำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด โดยได้ทรงให้มีการทดลองจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้านขึ้นที่อำเภอบางปะอิน จ. พระนครศรีอยุธยา เมื่อ ร.ศ. ๑๑๑ (พ.ศ. ๒๔๓๕) โดยให้ราษฎรเลือก ผู้ใหญ่บ้านแทนการแต่งตั้งโดยเจ้าเมืองดังแต่ก่อนนับแต่นั้นมา จึงได้มีการจัดระเบียบการปกครองตำบล หมู่บ้านตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ ต่อมาในรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ขึ้นใช้บังคับแทนและได้มีการใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดระเบียบการปกครองท้องที่

การจัดการปกครองท้องที่ตามที่กำหนดไว้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ จะประกอบไปด้วย

๑. หมู่บ้าน
๒. ตำบล
๓. กิ่งอำเภอ
๔. อำเภอ

หมู่บ้าน

การจัดตั้งหมู่บ้าน

หมู่บ้านตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ มี ๒ ประเภท คือ หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการกับหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว

๑) หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ การจัดตั้งทำโดยประกาศจังหวัด ภายใต้หลักเกณฑ์ดังนี้

หลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้ ได้วางหลักเกณฑ์การตั้งหมู่บ้านขึ้นไว้กว้าง ๆ ๒ ประการ คือ

(๑) ถ้าเป็นที่มีคนอยู่รวมกันมากถึงจำนวนบ้านน้อย ให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญประมาณ รวบรวม ๒๐๐ คน เป็นหมู่บ้านหนึ่ง

(๒) ถ้าเป็นที่ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้ามีจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า ๕ บ้านแล้วจะจัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งก็ได้

ในการที่จะพิจารณาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ ก็จำเป็นจะต้องถือหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมาย บัญญัติไว้โดยอนุโลมเช่นเดียวกับการตั้งตำบลตั้งที่กล่าวมาแล้ว แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึง ความจำเป็นและความเหมาะสมจริงๆ โดยให้ถือความสะดวกแก่การปกครองเป็นประมาณ

หลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด กระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งหมู่บ้านไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๓

๑.กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

๑) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า ๒๕๐ บ้าน

๒) เมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่จะต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า ๖๐๐ คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า ๑๒๐ บ้าน

๓) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

๒.กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

๑) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า ๖๐๐ คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า ๑๒๐ บ้าน

๒) เมื่อแยกหมู่บ้านใหม่แล้ว หมู่บ้านใหม่จะต้องมีราษฎรไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน หรือมีจำนวนบ้านไม่น้อยกว่า ๕๐ บ้าน

๓) ชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า ๖ กิโลเมตร

๔) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

๒) หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราวหมู่บ้านชั่วคราวเป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นในกรณีที่ท้องที่อำเภอใดมีราษฎรไปตั้งชุมชนทำการหาเลี้ยงชีพแต่ในบางฤดูและจำนวนราษฎรซึ่งไปตั้งทำการอยู่มากพอสมควร จะจัดเป็นหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์การจัดหมู่บ้านปกติได้เพื่อความสะดวกแก่การปกครอง ให้นายอำเภอประชุมราษฎรในหมู่บ้านนั้นๆ เลือกกว่าที่ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจและหน้าที่เหมือนผู้ใหญ่บ้านปกติ

การจัดระเบียบการปกครองหมู่บ้าน

ตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่การบริหารงานของหมู่บ้านมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- (๑) ผู้ใหญ่บ้าน
- (๒) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- (๓) คณะกรรมการหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน ทำหน้าที่ปกครองราษฎรในเขตหมู่บ้าน โดยมีที่มาจากการเลือกของราษฎรในหมู่บ้านนั้น คุณสมบัติของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน

(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือก

- (๒) ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช
- (๓) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๔) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมาย

ว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนจนถึงวันเลือก

คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ ในวันรับเลือก
- (๓) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี จนถึงวันเลือกและเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน

(๔) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๕) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๖) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดิถยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(๗) ไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ

(๘) ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม

(๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปีนับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันพ้นโทษ

(๑๑) ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ในฐานความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานความผิดเกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก

(๑๒) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านราษฎร เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนร้องขอให้ออกจากตำแหน่ง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันถูกให้ออก

(๑๓) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(๑๔) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้มีพื้นความรู้ดังกล่าวได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นหรือผ่อนผันได้

(๑๕) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างเสียสิทธิในกรณีที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

การเลือกผู้ใหญ่บ้าน การเลือกผู้ใหญ่บ้านนั้นมีสาเหตุที่มา ๒ ประการคือ

๑. มีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่

๒. ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านว่างลง ซึ่งจะต้องมีการเลือกผู้ใหญ่บ้านใหม่ภายใน

๓๐ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านนั้นว่างลง

วิธีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน

ให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านโดยวิธีลับ ภายใน ๓๐ วัน โดยให้ราษฎรเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจสอบ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครก่อนให้ราษฎรในหมู่บ้านทำการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑ และเมื่อได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว จะอยู่ในตำแหน่งจนอายุครบ ๖๐ ปี

การพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังต่อไปนี้

๑. มีอายุครบ ๖๐ ปี
 ๒. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ลาอุปสมบทหรือบรรพชาตามประเพณี มิให้ถือว่า มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒ (๕)
 ๓. ดาย
 ๔. ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก
 ๕. หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ
 ๖. เมื่อราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ในหมู่บ้านนั้น จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ทั้งหมด เข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่ง ในกรณีเช่นนั้นให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง
 ๗. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของนายอำเภอรว่าบกพร่องในหน้าที่ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง
 ๘. ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองติดต่อกันเกิน ๓ เดือน เว้นแต่เมื่อมีเหตุอันสมควร และได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ
 ๙. ขาดการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่นายอำเภอเรียกประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันควร
 ๑๐. ถูกปลดออกหรือไม่ออกจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำความผิดวินัยร้ายแรง
 ๑๑. ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุกห้าปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- ในกรณีที่ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งตามข้อ ๘ ให้นายอำเภอรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบโดยเร็วด้วย
- หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดตามข้อ ๑๑ ต้องกำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านด้วย
- อำนาจหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน** ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอ และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีหน้าที่ ดังนี้
๑. อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน
 ๒. สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

๓. ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือ
รับบริหารกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔. รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็น
ของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

๕. ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือ
การให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖. ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบ
แบบแผนของทางราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ

๗. อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือ
ระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร

๘. แจงให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัด
ป้องกันอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์
แก่ผู้ประสบภัย

๙. จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อย
เดือนละหนึ่งครั้ง

๑๐. ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์
ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย

๑๑. ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของ
ทางราชการ หรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ
นายอำเภอมอบหมาย

การรักษาการแทนผู้ใหญ่บ้าน ถ้าผู้ใหญ่บ้านจะทำการในหน้าที่ไม่ได้ในครั้ง
หนึ่งคราวหนึ่ง ให้มอบหน้าที่ให้แก่ผู้ช่วยผู้ใหญ่ บ้านฝ่ายปกครองคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการ
แทน จนกว่าจะทำการในหน้าที่ได้ และต้องรายงานให้กำนันทราบ และถ้าเกิน ๑๕ วัน ก็ให้
รายงานนายอำเภอทราบด้วย

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านหนึ่งนอกจากจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง
หมู่บ้านแล้ว ยังมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน

ประเภทของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มี ๒ ประเภทคือ

๑. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง มีหมู่บ้านละ ๒ คน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความ
จำเป็นต้องมีมากกว่า ๒ คน ต้องขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติกิจการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน
เท่าที่ได้รับ

- เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้าน ในกิจการที่ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่

๒. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ หมู่บ้านใดจะมีได้ต้องให้ ผู้ว่าราชการ จังหวัด เป็น ผู้อนุมัติตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
๒. ถ้ารู้เห็นหรือทราบเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านเกี่ยวกับความสงบ เรียบร้อย ให้แจ้งต่อผู้ใหญ่บ้าน
๓. ถ้ามีคนจรเข้ามาในหมู่บ้านและสงสัยว่ามาโดยไม่สุจริตให้นำตัวส่งผู้ใหญ่บ้าน
๔. ระวังเหตุ ปรามปราม ติดตามจับผู้ร้าย
๕. ตรวจจับสิ่งของที่ผิดกฎหมายส่งผู้ใหญ่บ้าน
๖. ควบคุมตัวผู้สงสัยว่าได้กระทำความผิดและกำลังจะหลบหนีส่งผู้ใหญ่บ้าน
๗. ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่บ้านซึ่งสั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย

คุณสมบัติของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน

ที่มาของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่ เป็นผู้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือก ราษฎรที่มีคุณสมบัติ แล้วให้กำนันรายงานไปยังนายอำเภอ เพื่อออกหนังสือสำคัญแต่งตั้ง

วาระการดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๕ ปี

การพ้นจากตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

๑. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒
๒. มีเหตุเช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๔ (๒) ถึง (๗)

๓. เมื่อผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งด้วย

ถ้าตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านว่างลง ผู้ที่ได้รับคัดเลือกขึ้นมาแทนจะอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ที่ตนแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน
๒. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรในหมู่บ้าน เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

๓. กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรเลือกตั้ง จำนวน ๒ - ๑๐ คน เป็นกรรมการ

คุณสมบัติของกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าร่วมประชุมเพื่อเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน

การประชุมเพื่อเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการ ทำหน้าที่ดำเนินการเลือกแล้วให้นายอำเภอแต่งตั้งปลัดอำเภอประจำตำบล ข้าราชการในอำเภอ ๑ คน และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในอำเภอ ๑ คน เป็นที่ปรึกษาและทำหน้าที่สักขีพยานด้วย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑

การพ้นจากตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นอกจาก ออกจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิต้องออกจากตำแหน่ง เพราะขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านตาย ลาออก นายอำเภอมีคำสั่งให้ออก

หน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือผู้ใหญ่บ้านร้องขอ ตลอดจนเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น

คณะทำงานด้านต่าง ๆ ในคณะกรรมการหมู่บ้าน

ให้มีคณะทำงานด้านต่าง ๆ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการและผู้ใหญ่บ้านตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาเห็นสมควร โดยได้รับความเห็นชอบของนายอำเภอ

นอกจากการบริหารหมู่บ้านตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่แล้ว ยังมีการบริหารหมู่บ้านในแบบ หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (หมู่บ้าน อพป.) ซึ่งเป็นไป ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒

๑) การกำหนดหมู่บ้าน อพป.

การบริหารหมู่บ้าน อพป.ถือเอาหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เป็นหลัก การจะกำหนดให้หมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือตั้งแต่สองหมู่บ้านขึ้นไปเป็นหมู่บ้าน อพป.กระทรวงมหาดไทยต้องประกาศกำหนดเป็นคราวๆไป ตามความเหมาะสมแห่งสภาพท้องที่ แต่จะต้องเป็น หมู่บ้านในท้องที่อำเภอเดียวกัน การรวมหมู่บ้านต่างอำเภอ กำหนดให้เป็นหมู่บ้าน อพป.จะกระทำมิได้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยุบเลิกหมู่บ้าน อพป.กระทำโดย ประกาศกระทรวงมหาดไทย

๒) การจัดระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป.

หมู่บ้าน อพป.แต่ละหมู่บ้าน มี คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้บริหารกิจการของหมู่บ้าน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป.แต่ละแห่ง มี คณะกรรมการกลางคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการกลาง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และ กรรมการกลางผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้านนั้นที่มีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดจำนวน ๕-๗ คน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้กำหนดตามสภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้าน เป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี

หน้าที่ของคณะกรรมการกลาง

- ๑) บริหารหมู่บ้าน หรือดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติ หรือได้รับมอบหมาย จาก คณะกรรมการสภาตำบล นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- ๒) พิจารณาวางนโยบายในการปกครองหมู่บ้าน วางแผนและโครงการพัฒนาหมู่บ้านตาม ความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านนั้น
- ๓) ปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วย ลักษณะปกครองท้องที่
- ๔) ดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ
- ๕) ให้ความร่วมมือและประสานงาน ในแผนการและโครงการพัฒนาตำบลและหมู่บ้าน สนับสนุนให้มีการร่วมมือจากองค์การอาสาสมัคร หรือองค์การ สาธารณกุศลตลอดจน แก้ไขปัญหา ข้อขัดข้องและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน
- ๖) ร่วมมือช่วยเหลือการปฏิบัติงานของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งทางราชการ จัดตั้ง หรือ สนับสนุนและดำเนินงานในเขตหมู่บ้านนั้น
- ๗) เผยแพร่การดำเนินงานพัฒนาของทางราชการให้ราษฎรในหมู่บ้านทราบ
- ๘) ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎรในหมู่บ้านเกี่ยวกับความแย้ง เพื่อให้ เกิดความสงบเรียบร้อยและความยุติธรรม และเมื่อได้ดำเนินการอย่างใด แล้ว ต้องรายงานให้ นายอำเภอทราบ
- ๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

หน้าที่ของคณะกรรมการกลาง คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน นอกจากคณะกรรมการกลางแล้ว ยังมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการของคณะกรรมการกลางในแต่ละสาขาตามที่ได้รับมอบ คณะกรรมการฝ่าย ต่าง ๆ จะมีที่คณะ แล้วแต่คณะกรรมการกลางจะพิจารณาเห็นสมควร

ตำบล

ตำบล เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่ย่อยรองจากอำเภอหรือ กิ่งอำเภอ การจัดการปกครองตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่ง กำหนดให้ตำบล ประกอบด้วยหลาย ๆ หมู่บ้านรวมกัน หลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบล

หลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบลไว้กว้างๆ ดังนี้

(๑) ตำบลหนึ่งประกอบด้วยหลายหมู่บ้านรวมกันราว ๒๐ หมู่บ้าน

(๒) ให้จัดทำเครื่องหมายเขตตำบลไว้ให้ชัดเจน โดยถือตามแนวลำห้วย ลำคลอง บึง บาง หรือ สิ่งใดเป็นสำคัญ เช่น ภูเขา

(๓) ถ้าไม่มีหมายเขต ไม่มีแนวตามข้อ (๒) ก็ให้จัดทำหลักปักหมายเขตไว้ทุกด้านเป็นสำคัญ

หลักเกณฑ์ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด กระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การจัดตั้งตำบลไว้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ดังนี้

ก.กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

๑) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า ๔,๘๐๐ คน

๒) มีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า ๘ หมู่บ้าน

๓) ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วน

ตำบล และที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

ข.กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

๑) เป็นชุมชนที่มีราษฎรไม่น้อยกว่า ๓,๖๐๐ คน

๒) มีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า ๖ หมู่บ้าน

๓) ชุมชนใหม่ห่างจากชุมชนเดิมไม่น้อยกว่า ๖ กิโลเมตร

๔) ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วน

ตำบลและที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอการจัดระเบียบปกครองตำบล

การบริหารราชการตำบล

มีพนักงานปกครองตำบล ดังนี้คือ

๑) กำนัน

๒) แพทย์ประจำตำบล

๓) สารวัตรกำนัน

กำนัน ในตำบลหนึ่งมีกำนันคนหนึ่งเป็นผู้ปกครองและรับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนทุกหมู่บ้านทั่วทั้งตำบล โดยให้นายอำเภอเป็นประธานผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เพื่อปรึกษาหารือ คัดเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งในตำบลนั้นขึ้นเป็นกำนัน ตามระเบียบ

กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการคัดเลือกกำนัน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำนันได้รับเงินเดือน แต่มิใช่จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน กำนันจะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อ

๑. เมื่อต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

๒. ลาออก

๓. ตำบลที่ปกครองถูกยุบ

๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เพราะพิจารณาเห็นว่า มีความบกพร่อง หรือ ความสามารถไม่เพียงพอกับตำแหน่ง

๕. ถูกปลดหรือถูกไล่ออก

ทั้งนี้ การออกจากตำแหน่งตาม ข้อ ๒ , ๓ และ ๔ ไม่ถือว่าต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วย ถ้าตำแหน่งกำนันว่างลงต้องมีการเลือกตั้งกำนันขึ้นใหม่ภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่นายอำเภอทราบการว่างนั้น

อำนาจและหน้าที่ของกำนัน

๑. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองท้องที่ กฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ กำหนดเป็นหลักไว้ ได้แก่ การตรวจตรา รักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันภัยอันตราย ส่งเสริมความสุขของราษฎรรับเรื่องความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งทางราชการและรับข้อราชการ ประกาศแก่ราษฎรหรือที่จะดำเนิน การให้ตามกฎหมาย เช่น การตรวจและเก็บภาษีอากร รวมทั้งการปกครองผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน

๒. อำนาจหน้าที่ทุกอย่างเช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน

๓. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับความอาญา และรักษาความสงบเรียบร้อย

(๑) มีการกระทำผิดอาญาหรือสงสัยจะเกิด แจ้งนายอำเภอ หรือถ้าเกิดในตำบลข้างเคียงแจ้งกำนันตำบลข้างเคียงนั้นทราบ

(๒) พบคนกำลังกระทำผิดกฎหมาย หรือเหตุควรสงสัย หรือมีหมายหรือคำสั่งให้จับผู้ใดในตำบลให้จับผู้นั้นส่งอำเภอ

(๓) ค้นหรือยึดตามหมายที่ออกโดยกฎหมาย

(๔)อายัดตัวคนหรือสิ่งของที่ได้มาด้วยการกระทำผิดกฎหมายแล้ว นำส่งอำเภอ

(๕) เหตุการณ์ร้ายหรือแปลกประหลาด รายงานต่อนายอำเภอ

(๖) เกิดจลาจล ปล้นฆ่า ชิงทรัพย์ ไฟไหม้หรือเหตุร้าย ฯลฯ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่

(๗) เมื่อทราบว่ามีคนอาชญากรรมร้าย คนจรจัด อาจเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านปรีกษาสืบสวนถ้ามีหลักฐานเอาตัวส่งอำเภอ

(๘) คนจรแปลกหน้านอกทะเบียนราษฎร หรือกับผู้ใหญ่บ้าน จับไล่

ออกจากห้องที่ตำบลได้

(๙) ผู้ใดตั้งทับ กระท่อม หรือโรงเรือนโดดเดี่ยว อันอาจเป็นอันตราย อาจบังคับให้เข้ามาอยู่เสียในหมู่บ้านได้ และนำความแจ้งนายอำเภอ

(๑๐) ผู้ใดปล่อยให้ทั้งบ้านให้ซำรุดรุงรัง โสโครก อันอาจเกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรืออาจเกิดอัคคีภัย ปรึกษากับผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล บังคับให้ผู้อยู่ในที่นั้นแก้ไข ถ้าไม่ปฏิบัติตามนำความร้องเรียนนายอำเภอ

(๑๑) เวลาเกิดอันตรายแก่การทำมาหากินของราษฎร ให้ปรึกษากับผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หาทางป้องกันแก้ไข ถ้าเหลือกำลังแจ้งนายอำเภอ

๔. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคนเดินทางมาในตำบล กำหนดมีหน้าที่จัดดูแลให้คนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ร้าย ให้มีที่พักตามสมควรและถ้าเป็นผู้เดินทางมาในราชการก็ต้องช่วยเหลือหาคนนำทาง หาเสบียงอาหารให้ ตามที่ร้องขอโดยเรียกค่าใช้จ่ายจากผู้นั้นตามธรรมดาได้

๕. อำนาจหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ กำหนดมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ ที่มีไว้ให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น สระน้ำ ศาลาอาศัย ที่เลี้ยงปศุสัตว์ มิให้ผู้ใด รุกล้ำยึดถือครอบครองผู้เดียว หรือทำให้ทรัพย์สินเสียหาย

๖. อำนาจเกี่ยวกับการทะเบียนต่าง ๆ ในตำบล กำหนดมีส่วนรับผิดชอบงานทะเบียนราษฎรเกี่ยวกับการแจ้งคน เกิด คนย้าย คนตาย และทะเบียนลูกคอกสัตว์พาหนะ และมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนสมรส เพื่อนำส่งนายอำเภอให้จดทะเบียนสมรสให้ โดยคู่สมรสไม่ต้องไปที่ว่าการอำเภอ ในกรณีเป็นท้องที่ตำบลที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศไว้ ตลอดจนทำบัญชี ทะเบียนสิ่งสาธารณะประโยชน์ที่อยู่ใน ตำบลนั้น

๗. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับภาษีอากร ช่วยเหลือในการจัดเก็บภาษีอากร ในการสำรวจและประเมิน ราคาเพื่อเสียภาษีอากร โดย ทำบัญชีสิ่งของที่ต้องเสียภาษีอากรยื่นต่อนายอำเภอ เพื่อนำไป เสียภาษี ตามกฎหมายภาษีอากร

๘. อำนาจหน้าที่เรียกประชุมและให้ช่วยงานตามหน้าที่ กำหนดมีอำนาจหน้าที่เรียกประชุมประชาชน คณะกรรมการสภา ตำบล และผู้ใหญ่บ้าน เพื่อหารือร่วมกัน และเรียกบุคคลใดมาหารือให้ช่วยเหลืองาน ตามหน้าที่ได้

๙. หน้าที่ทั่ว ๆ ไป หน้าที่ทั่วไป เป็นอำนาจหน้าที่ที่ปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ ที่กระทรวงทบวงกรมอื่นให้ช่วยเหลือและเป็นที่น่าสังเกตว่า กระทรวงทบวงกรมอื่นส่วนใหญ่มักกำหนดให้กำหนดมีแต่หน้าที่ ส่วนอำนาจนั้นมักไม่มอบให้ จึงทำให้การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร ไม่เหมือนกับการงานในหน้าที่ ของฝ่ายปกครอง

๑๐. ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในตำบลนั้น

แพทย์ประจำตำบล

การดำรงตำแหน่งของแพทย์ประจำตำบล ต้องให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านประชุมพร้อมกันเลือก บุคคลผู้มีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ บุคคลผู้มีสัญชาติไทย และมีความรู้ใน วิชาแพทย์แผนปัจจุบันหรือแผนโบราณ ตลอดจนเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้น (เว้นแต่ผู้ที่เป็น แพทย์ประจำตำบลใกล้เคียงกันกระทำการรวมเป็นสองตำบล) เมื่อเลือกผู้มีคุณสมบัติแล้ว จึงเสนอชื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งเป็นแพทย์ประจำตำบล

แพทย์ประจำตำบลมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ การช่วยเหลือกำนันผู้ใหญ่บ้านคิดอ่าน และจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ป้องกันและตรวจตราความเจ็บไข้ได้ป่วยที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้นและตำบลใกล้เคียง ตลอดจนรายงานโรคระบาดร้ายแรง แก่กำนันและนายอำเภอท้องที่

สารวัตรกำนัน ในตำบลหนึ่ง ๆ ให้มีสารวัตรกำนันจำนวน ๒ คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและรับใช้สอยของกำนัน ผู้ที่จะเป็นสารวัตรกำนันนั้นแล้วแต่กำนันจะร้องขอให้เป็น แต่ต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด และกำนันมีอำนาจเปลี่ยนสารวัตรกำนันได้

อำเภอ

อำเภอเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาครองจากจังหวัด และไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เหมือนจังหวัด ประกอบขึ้นจากท้องที่หลายตำบลรวมกันขึ้นเป็นอำเภอ

การจัดตั้งอำเภอ การจัดตั้งอำเภอจะต้องกระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา การตั้งอำเภอนอกจากจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแล้วยังต้องดำเนินการให้เป็นไป ตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ด้วย

หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ กำหนดไว้ดังนี้

(๑) ให้กำหนดเขตท้องที่อำเภอ มีเครื่องหมายและจดเขตอำเภออื่นทุกด้าน
อย่าให้มีที่ว่าง เปล่าอยู่นอกเขตอำเภอ

(๒) ให้กำหนดจำนวนตำบลที่รวมเข้าเป็นอำเภอและให้กำหนดเขตตำบลให้ตรงกับเขต อำเภอ ถ้ามีที่ว่างเปล่าเช่นทุ่งหรือป่า เป็นต้น อยู่ใกล้เคียงที่อำเภอใด หรือจะตรวจตราปกครองได้สะดวกจาก อำเภอใด ก็ให้กำหนดที่ว่างนั้นเป็นที่อยู่ในเขตอำเภอนั้น

(๓) ให้กำหนดที่ตั้ง ที่ว่าการอำเภอ ให้อยู่ในที่ซึ่งจะทำการปกครองราษฎรในอำเภอนั้นได้ สะดวก

นอกจากหลักเกณฑ์ข้างต้น กระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งอำเภอไว้เป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

(๑) เป็นกิ่งอำเภอมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี หรือ

(๒) เป็นกิ่งอำเภอมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็น
ทางการปกครอง และการบริการประชาชน คือ มีราษฎรตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ คนขึ้นไป

(๓) ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด และสภาจังหวัด

การจัดระเบียบการปกครองอำเภอ ในอำเภอหนึ่งๆ มีเจ้าหน้าที่บริหารงานและดำเนินการปกครองดังนี้

๑. นายอำเภอ
๒. ปลัดอำเภอ
๓. หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ

นายอำเภอ ในอำเภอหนึ่งๆ จะมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในอำเภอ และ รับผิดชอบ ในการบริหารราชการของอำเภอ นอกจากนั้นยังมีอำนาจปกครองบังคับบัญชาและควบคุมการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่อำเภอของตนอีกด้วย

นายอำเภอเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) มีอำนาจและหน้าที่ ของนายอำเภอตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ดังต่อไปนี้

๑. บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ
ถ้ากฎหมายใด มิได้ บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้อง รักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย

๒. บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมาย หรือตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล

๓. บริหารราชการตามคำแนะนำและคำชี้แจงของผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้มีหน้าที่ตรวจการ อื่นซึ่งคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม และผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ในเมื่อไม่ขัด ต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการ ของนายกรัฐมนตรี

๔. ควบคุมดูแลการบริหารราชการท้องถิ่นในอำเภอตามกฎหมาย

นอกจากนี้ตามมาตรา ๖๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ยังกำหนดให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับราชการของกรมการอำเภอหรือนายอำเภอตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ดังนี้

๑. ปกครองท้องที่
๒. ป้องกันภัยอันตรายของราษฎรและรักษาความสงบในท้องที่
๓. การเกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญา
๔. ป้องกันโรคภัย
๕. บำรุงการทำนา ค้าขาย ป่าไม้ ทางไปมาต่อกัน
๖. บำรุงการศึกษา

๗. การเก็บภาษีอากร

๘. หน้าที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือราชการของอำเภอใกล้เคียง เป็นต้น ปลัดอำเภอ ในอำเภอหนึ่งๆ นอกจากจะมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอแล้วยังมี ปลัดอำเภอ เป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติราชการของนายอำเภอ ปลัดอำเภอเป็นข้าราชการสังกัดกรมการปกครอง

อำเภอหนึ่งๆจะมีปลัดอำเภอ จำนวนมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปริมาณงานและความรับผิดชอบ รวมทั้งความสมควรแก่ราชการเป็นสำคัญ นอกจากนี้ปลัดอำเภอยังรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของกรมการปกครองที่ทำการปกครองอำเภอด้วย

หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ในแต่ละอำเภอนอกจากจะมีนายอำเภอและปลัดอำเภอแล้ว ยังมีหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งไปประจำทำงานในหน้าที่ของตน หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนั้น ปกติให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ และมีอำนาจปกครอง บังคับบัญชา บรรดา ข้าราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรมนั้นในอำเภอนั้น

หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมาย และความจำเป็นของงานในอำเภอนั้นเป็นสำคัญ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอที่สำคัญและจำเป็นจะต้องมี เช่น สาธารณสุขอำเภอ พัฒนาการอำเภอ เป็นต้น

การแบ่งส่วนราชการของอำเภอในกฎหมายได้กำหนดการแบ่งส่วนราชการในการบริหารราชการอำเภอออกเป็น ๒ ส่วน

๑. สำนักงานอำเภอ มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของอำเภอนั้นๆ โดยมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติราชการ

๒. ส่วนราชการประจำอำเภอ ส่วนราชการประจำอำเภอ เป็นไปตามที่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ได้จัดตั้งขึ้นในอำเภอนั้นเป็นสำคัญ โดยมีหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในส่วน ราชการนั้นๆ และมีหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของ กระทรวง ทบวง กรม นั้น

ส่วนราชการประจำอำเภอหลักๆ ที่สำคัญและจำเป็นจะต้องมีนอกจาก ที่ทำการปกครองอำเภอแล้ว เช่น สถานีตำรวจภูธรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ที่ทำการสัสดีอำเภอ เป็นต้น

กิ่งอำเภอ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ได้กำหนดการจัดรูปการปกครองในระดับภูมิภาคไว้แก่อำเภอ แต่กิ่งอำเภอเป็นรูปการปกครองที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๕๕๗

กิ่งอำเภอมีฐานะเป็นส่วนราชการที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐไปปฏิบัติงานประจำอยู่ เป็นส่วนย่อยของอำเภอ โดยอำเภอหนึ่ง ๆ อาจแบ่งพื้นที่ออกเป็นกิ่งอำเภอได้ตามความจำเป็น ในการปกครองการจัดตั้งกิ่งอำเภอ

การตั้งกิ่งอำเภอทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้ง ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๔ ของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ดังนี้

๑. อำเภอใดมีท้องที่กว้างขวางซึ่งจะตรวจตราให้ตลอดท้องที่ได้โดยยาก แต่ใน ท้องที่นั้นมีราษฎรไม่มากพอที่จะตั้งเป็นอำเภอหนึ่งต่างหาก หรือ

๒. ท้องที่อำเภอใดมีราษฎรจำนวนมากอยู่ห่างไกลที่ว่าการอำเภอ ยากแก่การ ตรวจตรา แต่ ท้องที่เล็กเกินไปไม่สมควรจะตั้งเป็นอำเภอหนึ่งต่างหาก

นอกจากหลักเกณฑ์ข้างต้น กระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งกิ่งอำเภอ ไว้เป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

ก.กรณีเป็นชุมชนหนาแน่น

๑.มีราษฎรไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ คนขึ้นไป

๒.มีตำบลไม่น้อยกว่า ๕ ตำบล

๓.ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดและสภาจังหวัด

ข.กรณีเป็นชุมชนห่างไกล

๑.มีราษฎรไม่น้อยกว่า ๑๕,๐๐๐ คนขึ้นไป

๒.มีตำบลไม่น้อยกว่า ๔ ตำบล

๓.ที่ว่าการกิ่งอำเภอใหม่ต้องห่างจากที่ว่าการอำเภอเดิมไม่น้อยกว่า

๒๕ กิโลเมตร

๔.ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดและสภาจังหวัด

ในการบริหารราชการของกิ่งอำเภอนั้น นอกจากมีนายอำเภอท้องที่เป็น ผู้ปกครองบังคับบัญชาแล้ว จะมีปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ รับผิดชอบในการ บริหารราชการรองจากนายอำเภอและมีหน้าที่ปฏิบัติราชการแทนนายอำเภอในเวลา ที่ นายอำเภอมิได้มาอยู่ที่กิ่งอำเภอ

ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นข้าราชการในสังกัดกรมการ ปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ผู้นำท้องถิ่นกับการปกครองท้องถิ่นในต่างประเทศ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในประเทศอินโดนีเซีย

ในการบริหารปกครองระดับตำบลและหมู่บ้านของอินโดนีเซียนั้น ในแง่ของบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่มีมิติที่ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ

ในส่วนของตำบลนั้น เป็นที่เข้าใจได้โดยง่ายว่าเป็นหน่วยการปกครองที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคโดยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในแง่ของพื้นที่และที่มาของผู้บริหารคือกำนัน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของนายอำเภอ ดังนั้นอำนาจหน้าที่ของกำนันจึงเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากนายอำเภอ จังหวัด หรือราชการส่วนกลางตามลำดับ ในทางกลับกันบทบาทของกำนันในฐานะตัวแทนของประชาชนในพื้นที่จึงแทบจะไม่มีปรากฏ

หากแต่สำหรับหมู่บ้านนั้น ด้วยเหตุที่เป็นหน่วยการปกครองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน อีกทั้งยังมีที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ผู้ใหญ่บ้านจึงมีสถานะเป็น “ผู้แทนกิจการทางกึ่งตัวแทนประชาชน” กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้านมีทั้งอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลาง จังหวัด และอำเภอ และอยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของนายอำเภอ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่บ้านก็ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ด้วย ซึ่งอำนาจหน้าที่นั้นได้แก่

๑. หน้าที่ในการเป็นหัวหน้าหน่วยการปกครองในชนบท
๒. หน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน
๓. หน้าที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน
๔. หน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน
๕. หน้าที่ในการแก้ไขและไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนในหมู่บ้าน
๖. หน้าที่ในการเป็นตัวแทนของหมู่บ้านทั้งในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน โดยอยู่ภายใต้กฎหมาย ทั้งนี้สามารถแต่งตั้งตัวแทนของตนได้

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะพบว่า การปกครองระดับชั้นที่อยู่รองลงมาจากรัฐบาลกลาง หรืออาจจะเรียกว่าการปกครองส่วนภูมิภาคในรูปแบบต่างๆของอินโดนีเซียนั้นมีความคล้ายคลึงกับหน่วยการปกครองของไทยเป็นอย่างมาก โดยที่ระดับของการกระจายอำนาจทางด้านภารกิจ หน้าที่และทางด้านนครคลังของไทยค่อนข้างที่จะมีการกระจายอำนาจมากกว่า ยกเว้นการกระจายอำนาจทางด้านบุคคล ซึ่งอินโดนีเซียได้พัฒนาก้าวหน้าไปกว่าของไทย ทั้งในประเด็นของการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด การให้บุคลากรเป็นของจังหวัด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อาจจะสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจของอินโดนีเซียมีลักษณะซับซ้อน เนื่องจากสาเหตุสำคัญที่ราชการส่วนกลางของอินโดนีเซียได้หยั่งรากลึกลงไปในพื้นที่ของ

ที่มา : รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องถิ่น โดย รองศาสตราจารย์ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๒๕๔๖))

หน่วยการปกครองระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น จังหวัด อำเภอ เทศบาล รวมไปถึงการปกครองระดับตำบล นอกเหนือจากนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของอินโดนีเซียยังมีเพียงรูปแบบเดียวคือ เทศบาล (ไม่นับรวมเขต) ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ในพื้นที่ที่เป็นเมืองเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ด้วยกระแสของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ทำให้แนวโน้มของความเป็นอิสระทางการบริหารและการปกครองขององค์การปกครองส่วนภูมิภาคมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น (ตามกฎหมายบัญญัติ) ขณะเดียวกันก็ได้มีการลดทอนอำนาจของรัฐบาลกลางลง โดยมีการยุบเลิกสาขาของหน่วยการปกครองส่วนกลางที่อยู่ในพื้นที่อีกด้วย

ในส่วนของตำบลและกำนันอันเป็นผลผลิตจากการรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง ภายใต้บริบทของห้วงกระแสการกระจายอำนาจอาจมีการปรับเปลี่ยนไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ในอนาคต

ในส่วนของผู้นำหน่วยการปกครองระดับรากหญ้าอันเป็นหน่วยการปกครองตนเองในท้องที่ดังเช่น “ผู้ใหญ่บ้าน” นั้น ยังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำในชุมชนชนบทดังกล่าวเป็นผลผลิตทางประวัติศาสตร์การปกครองอันต่อเนื่องมายาวนาน และเป็นหน่วยที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชนบท อย่างไรก็ตาม รูปแบบและวิธีการของการปกครองระดับนี้ในอนาคตคาดคะเนว่าคงจะมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจมากยิ่งขึ้น

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในประเทศมาเลเซีย

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในมาเลเซียมีสถานะ ทั้ง ๗ ประการดังนี้

๑. สถานะของกำนัน เป็นข้าราชการ ในขณะที่สถานะของผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะกึ่งราชการ

๒. กำนันมาจากการแต่งตั้งโดยรัฐบาลมลรัฐ ผ่านกระทรวงการเคหะและการปกครองส่วนท้องถิ่น ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งของประชาชน

๓. สืบเนื่องมาจากข้อ ๒ ทำให้สถานะของตำบลเป็นการปกครองส่วนภูมิภาคที่แท้จริง ในขณะที่หมู่บ้านเป็นการปกครองส่วนภูมิภาคในลักษณะการปกครองท้องที่ (เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องการปกครองท้องที่ของประเทศไทย)

๔. ในอดีต นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเคยมีบทบาทในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นสมาชิกและเป็นผู้บริหารโดยตำแหน่ง แต่ปัจจุบัน ทั้งนายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ถูกลดบทบาททางด้านนี้ลง ตามการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นในมาเลเซีย เมื่อ ปี ค.ศ. ๑๙๗๖

๕. ตำบล มีสำนักงานอย่างเป็นทางการจะลักษณะ ในขณะที่หมู่บ้านไม่มี

๖. กำนัน ทำงาน ควบคู่ไปกับสภาตำบลซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ในขณะที่เดียวกันก็รับคำสั่งโดยตรงจากนายอำเภอ ส่วนผู้ใหญ่บ้านทำงานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านที่มาจากการเลือกตั้งโดยมีลักษณะการทำงานร่วมกันเป็นทีม

๗. การปกครองระดับตำบลและหมู่บ้านสามารถเปลี่ยนรูปแบบการปกครองไปเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นได้

นอกจากนี้เรายังสามารถอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั้งที่ตามกฎหมายกำหนดและตามสภาพความเป็นจริงได้ดังนี้

๑. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ด้านงานทะเบียน โดยเฉพาะงานสำมะโนครัว
๒. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีที่ดิน
๓. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ทำทะเบียนสัตว์พาหนะ
๔. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรให้แก่ลูกบ้านและราษฎรในตำบล
๕. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาชั้นประถมศึกษาให้เพียงพอแก่ความต้องการของคนในหมู่บ้านและในตำบล
๖. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องจัดให้มีร้านสหกรณ์ระดับตำบล โดยเฉพาะที่สหกรณ์รับซื้อและจำหน่ายข้าวเปลือก
๗. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานโครงการพัฒนาหมู่บ้านและตำบลโดยตำแหน่ง
๘. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนแก่ลูกบ้าน
๙. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องส่งเสริมเคหะศาสตร์
๑๐. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องทำการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ลูกบ้าน
๑๑. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องทำหน้าที่เรียกรายเงินจากลูกบ้านไว้สำหรับช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย และช่วยเหลือนักเรียนยากจนในหมู่บ้าน
๑๒. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องส่งเสริมการชลประทานให้เพียงพอแก่ความต้องการของลูกบ้าน
๑๓. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้จัดการเลือกตั้งในพื้นที่
๑๔. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องทำรายงานประจำงวดต่าง ๆ เพื่อรายงานให้นายอำเภอทราบเป็นระยะ ๆ
๑๕. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านโดยร่วมมือกับตำรวจ
๑๖. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องส่งเสริมให้ลูกบ้านทำนา ๕ ครั้งใน ๒ ปี

จากการศึกษาถึงสถานะ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในมาเลเซีย ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง สถานะ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทยได้ประการหนึ่งก็คือ ระบบการปกครองส่วนภูมิภาคของไทยควรจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ หากพื้นที่นั้น ๆ มีความเจริญอยู่ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งก็หมายความว่า พื้นที่ใดที่มีรายได้เพียงพอแก่การบริหารจัดการ โดยอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นส่วนน้อย รวมถึงมีความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ควรจะให้มีการยุบตำบล และหมู่บ้านลงเพื่อจัดเป็นการปกครองท้องถิ่นเต็มรูปแบบ

ซึ่งสถานการณ์ในประเทศไทยปัจจุบันเป็นการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทับซ้อนลงบนการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ อันก่อนให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนและก่อให้เกิดความขัดแย้งแก่ผู้นำในระดับท้องถิ่นอีกด้วย

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบบารังไก ในปัจจุบัน ภายหลังจากการที่ฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชแล้วนั้น พบว่าหลังจากที่สเปนหมดอำนาจจากฟิลิปปินส์ไป และสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาปกครองฟิลิปปินส์ในช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้น สหรัฐอเมริกาได้ทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการปกครองของฟิลิปปินส์เสียใหม่ โดยเน้นปลูกฝังคุณค่าในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จัดให้มีการเลือกตั้งในทุกๆระดับทั้งในการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างการเมืองการปกครองของฟิลิปปินส์ใหม่ ทั้งนี้รูปแบบการปกครองในลักษณะหน่วยการปกครองพื้นฐานที่เล็กที่สุดในระดับของการปกครองท้องถิ่น ซึ่งก็คือ บารังไก ได้รับการนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป และยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบัน ตามประมวลกฎหมายการปกครองท้องถิ่น ปี ๑๙๙๑ ได้กำหนดให้ บารังไก เป็นหน่วยการปกครองในระดับที่เล็กที่สุดในการปกครองท้องถิ่นของฟิลิปปินส์ ซึ่งปัจจุบันประเทศฟิลิปปินส์ มีหน่วยการปกครองระดับนี้อยู่ทั้งสิ้น ๔๑,๙๔๓ หน่วย ทั่วประเทศ ทั้งนี้ประชาชนสิทธิเต็มกัไซไซ เคยกล่าวไว้ว่า

“บารังไก เปรียบเสมือนรากหญ้าของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของฟิลิปปินส์ เพราะเป็นหน่วยการปกครองระดับย่อยที่มีความผูกพันและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด”

บารังไก (Barangay) เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นเช่นเดียวกับ จังหวัด เมือง และเทศบาล ซึ่งมีอำนาจปกครองตนเองตามกฎหมายบัตรมีสิทธิครอบครองทรัพย์สิน ทำสัญญาเกี่ยวกับการก่อสร้างภายในบารังไก และบริหารงานตามที่กฎหมายกำหนด ผู้นำในระดับบารังไก เรียกว่า บูนัง (Punong) ส่วนรูปแบบการบริหารงานของบารังไกนั้นประกอบไปด้วย ฝ่ายบริหารที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งก็มาจากการเลือกตั้งเช่นกัน

บารังไก (Barangay) เกิดขึ้นโดยรัฐสภาออกเป็นกฎหมายในการจัดตั้ง หรือโดยพระราชบัญญัติออกโดยคณะกรรมการสภาจังหวัด (Sangguniang Panlalawigan) และด้วยความเห็นชอบจากสภาเทศบาล (Sangguniang Bayan) โดยบารังไกจะต้องอยู่ในเขตของเมือง (Cities) หรือเทศบาล (Municipal) และต้องมีประชากรตั้งแต่ ๕๐๐ คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ คนจึงจะจัดตั้งขึ้นเป็นบารังไกได้

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของบารังไกนั้น ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารบารังไก หรือ บูนัง (Punong) ซึ่งตามประมวลกฎหมายการปกครองท้องถิ่น ปี ๑๙๙๑ ได้กำหนดให้บารังไกมีหน้าที่ในการให้บริการด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹

¹ ดูใน The Local Government Code of The Philippines BOOK๓ Local Government Units

๑. การให้บริการด้านอนามัยและสุขภาพ
๒. การให้บริการด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอย
๓. การให้บริการด้านการจัดบริการสวัสดิการสังคม
๔. การให้บริการด้านการบำรุงรักษาถนน สะพาน และระบบระบายน้ำ
๕. การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ศาลาเอนกประสงค์ ศูนย์กีฬา ฯลฯ
๖. การให้บริการด้านศูนย์ข้อมูลข่าวสารและห้องสมุด
๗. การให้บริการด้านตลาด

จะเห็นได้ว่าบทบาทและสถานะของผู้นำชุมชนของฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน จากในอดีตจนกระทั่งปัจจุบันนี้มีพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีสถานะเป็นเพียงผู้นำในชุมชนระดับหมู่บ้าน อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบก็เฉพาะในเขตบารังไกของตนเองเท่านั้น และครัวเรือนในความดูแลก็มีไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันสถานะที่เพิ่มขึ้นทั้งในส่วนของขนาดพื้นที่ในความรับผิดชอบ จำนวนครัวเรือนที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ เมือง และเทศบาล นอกจากนี้ยังสามารถที่จะจัดหารายได้สำหรับ บารังไกของตนเองได้อีกด้วย

ในส่วนของการจัดเก็บรายได้ของบารังไกนั้น แหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญได้แก่ภาษีค่าธรรมเนียมและค่าปรับเกี่ยวกับร้านค้ารายย่อย ค่าธรรมเนียมแผ่นป้าย และค่าโฆษณาบริเวณนอกตัวอาคาร แต่ภาษีที่เรียกเก็บจะต้องไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของภาษีชนิดเดียวกันที่เรียกเก็บโดยเทศบาล นอกจากภาษีอากรแล้วบารังไกยังมีรายได้จากเงินและวัสดุบริจาคโดยเจ้าของที่ดินและลูกบ้าน และเทศบาลจะแบ่งรายได้จากการภาษีโรงเรือนที่เรียกเก็บจากบารังไกนั้นอีกร้อยละ ๑๐

บุนัง (Punong) หรือผู้นำในระดับบารังไกยังมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ กล่าวโดยสรุปคือ

๑. ทำหน้าที่ในการดูแลลูกบ้านให้ลูกบ้านปฏิบัติตามกฎหมาย
๒. เป็นประธานในที่ประชุมสภาหมู่บ้าน (Sangguniang Barangay)
๓. เจริญและลงนามในสัญญาในนามของบารังไกโดยความเห็นชอบของสมาชิกสภาหมู่บ้าน
๔. หน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
๕. หน้าที่ในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คลังตำบลซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของบารังไก และอยู่ในตำแหน่งตามวาระของ บุนัง (Punong) ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในบารังไก โดยความเห็นชอบของสมาชิกสภาหมู่บ้าน(Sangguniang Barangay)
๖. เป็นผู้อนุมัติใบสำคัญที่เกี่ยวกับการใช้จ่ายของบารังไก
๗. เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมกับสภาเทศบาล (Sangguniang Bayan) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการของบารังไก

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปในบทบาทสถานะและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ของฟิลิปปินส์ในปัจจุบันได้ดังนี้คือ

- กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในฟิลิปปินส์ หรือที่รู้จักกันในนาม บุนัง (Punong) อยู่ใน ๓ สถานะด้วยกันคือ

๑. **ฐานะในการเป็นตัวแทนของรัฐ** กล่าวคือ ตำแหน่งกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ของฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน คือทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงและประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับรัฐบาล ซึ่งในที่นี้เนื่องจากฟิลิปปินส์ไม่มีหน่วยงานในระดับภูมิภาคเช่น อำเภออย่างประเทศไทย ดังนั้น การเชื่อมประสานที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปในลักษณะของหน่วยงานระดับท้องถิ่นด้วยกัน คือ หมู่บ้าน กับเทศบาล ดังโครงสร้างที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น และเป็นผู้ผลักดันกิจกรรมหรือโครงการของรัฐ ในระดับชุมชน

๒. **ฐานะในการเป็นตัวแทนของประชาชน** หรือผู้นำชุมชน ซึ่งยังคงเป็น ฐานะที่สืบเนื่องมาแต่อดีต ซึ่งยังมีความสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาของลูกบ้าน และหน้าที่ บางอย่างก็ยังคงมีความสำคัญ อาทิ หน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และเป็นกลไกประสานแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างลูกบ้าน

๓. **ฐานะของการเป็นนักการเมือง** โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของ ฟิลิปปินส์กำหนดให้ผู้บริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติบารังไกต้องมาจากการเลือกตั้ง ทำให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในฟิลิปปินส์ซึ่งนอกเหนือจากการมีฐานะเป็นผู้นำชุมชนแล้วอาจกล่าวได้ว่า ยังมีฐานะในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย ซึ่งข้อดีก็คือเนื่องจากจะต้องอาศัยฐานเสียง จากมวลชน ดังนั้นการทำงานจึงต้องมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม มีการนำเสนอโครงการ หรือนโยบายใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองประชาชน ซึ่งการแข่งขันกันชิงนโยบาย และการทำงาน ส่วนหนึ่งเป็นผลดีทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณภาพในอนาคต อีกด้านคือ ประโยชน์ในการมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานนั้น ผลงานที่เกิดขึ้นก็จะตกอยู่แก่ชุมชนและชาวบ้าน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมระบอบการปกครองประชาธิปไตย

- เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบทั้งในส่วนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของรูปแบบกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในฟิลิปปินส์ กับรูปแบบ กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทยจะพบข้อแตกต่างที่เห็นได้ อย่างชัดเจนคือ

๑. เนื่องจากฟิลิปปินส์มีโครงสร้างการปกครองเพียง ๒ ระดับคือ การเมือง ระดับชาติ และการปกครองท้องถิ่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในฟิลิปปินส์ถือเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้าง ของการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากของไทย กำหนด ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ ซึ่งทำงานภายใต้กำกับดูแลจาก ส่วนภูมิภาคคือ อำเภอ ซึ่งฟิลิปปินส์ไม่มี ภูมิภาค การกำกับดูแลที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปในลักษณะ ของท้องถิ่นต่อท้องถิ่น บารังไกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเมือง (Cities) และเทศบาล (Municipal) ดังโครงสร้างที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น

๒. เมื่อมองจากโครงสร้างการปกครองในระดับบารังโก เมื่อนำมาทำการเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว บารังโกในความหมายของฟิลิปปินส์ที่หมายถึงหมู่บ้านนั้น เมื่อมามองในลักษณะโครงสร้างที่อาจเทียบเคียงได้ของไทยน่าจะคล้ายคลึงกับองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะทั้งฝ่ายบริหารและสภามาจากการเลือกตั้งเหมือนกัน ผิดกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของไทยที่แม้จะมาจากการเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ได้มีอำนาจในการบริหารภายในพื้นที่เหมือนกับรูปแบบของฟิลิปปินส์ และบุนัง (Punong) หรือผู้นำในระดับหมู่บ้านของฟิลิปปินส์นั้น ก็อาจเทียบเคียงได้กับตำแหน่งประธานองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่า ในขณะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของไทยนั้น บทบาทและสถานะที่เด่นชัดคือ เป็นผู้นำในระดับชุมชนหรือหมู่บ้านเท่านั้นไม่ได้มีอำนาจในการบริหารในระดับกว้างเทียบเท่ากับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของฟิลิปปินส์

๓. ในขณะที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของฟิลิปปินส์มีฐานะเป็นเหมือนนักการเมืองท้องถิ่น แต่ก็ยังคงมีฐานะของผู้นำในชุมชนหรือหมู่บ้านอยู่ และยังถือเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบาย และกิจกรรมระดับชาติให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งคล้ายคลึงกับอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย

จึงอาจกล่าวได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ บุนัง (Punong) ของฟิลิปปินส์นั้น สวมบทบาททั้งในส่วนของความเป็นผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีรากเหง้ามาจากวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นมาตั้งแต่อดีต ในขณะที่เดียวกันก็ดำรงสถานะของนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย ซึ่งเมื่อสะท้อนถึงรูปแบบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของไทยแล้วที่ในปัจจุบันสถานะและบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านค่อย ๆ ลดลงพร้อมกับการเกิดขึ้นของชุมชนเมืองตลอดจนการยกฐานะของหน่วยการปกครองในรูปแบบ เทศบาล ซึ่งต่อไปในอนาคตจะยิ่งทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดความสำคัญลง ดังนั้นวิธีการทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผสมกลมกลืนกลายเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบในการปกครองส่วนท้องถิ่นไปตั้งรูปแบบที่เกิดในฟิลิปปินส์ จึงเป็นแนวคิดที่นำมาพิจารณาและอาจจะมียุทธศาสตร์กับประเทศไทยได้

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย

เพื่อในการนำเสนอบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในยุคปัจจุบันในเวียดนามเป็นไปอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยขอนำเสนอบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามแยกออกเป็นประเด็น ตามลำดับดังนี้

๑. บทบาทในการเป็นผู้นำของประชาชนในหมู่บ้าน

หากจะพิจารณาถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนาม ในด้านการเป็นผู้นำของประชาชนในหมู่บ้านนั้น ก็มีสถานะที่ไม่แตกต่างจากประเทศไทยเท่าไรนัก เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนาม ก็มีลักษณะของการเป็นผู้นำชุมชนอยู่ จากการวิจัยของศาสตราจารย์ Charles Hirshman และ Vu Manh Loi แห่งมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ปรากฏว่า ครอบครัวยุคใหม่ในสังคมชนบทของเวียดนามมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงหรืออิทธิพลของขงจื้อกับวัฒนธรรมแบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือ โครงสร้าง

ของครอบครัวยังคงให้ความเคารพและนับถือผู้อาวุโสในครอบครัวและชุมชนอย่างมาก โดยเฉพาะผู้นำในระดับต่ำที่ใกล้ชิดกับประชาชน เช่น หัวหน้าหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) อีกทั้งบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัวของเพศหญิงมีสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ในพื้นที่ชนบทหัวหน้าครอบครัวเป็นเพศหญิงมีสูงถึงร้อยละ ๒๐)

ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามมีความเป็นผู้นำค่อนข้างสูง เพราะตามวัฒนธรรมแบบลัทธิขงจื้อนั้น จะต้องให้ความเคารพกับผู้อาวุโสเป็นสำคัญ และรวมถึงการคล้อยตาม เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ประกอบกับระบอบการปกครองที่เป็นคอมมิวนิสต์มีระบบการควบคุมประชาชนอย่างเป็นระบบทำให้ประชาชนในเขตหมู่บ้านต้องคอยรับฟังคำแนะนำ รวมถึงนโยบายจากผู้ใหญ่บ้านตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้บทบาทการเป็นผู้นำในหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามมีค่อนข้างสูง

๒. บทบาทในการเป็นผู้ตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมของประชาชน

มิติที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามก็คือ การควบคุมและตรวจสอบพฤติกรรมของประชาชน เวียดนามมีระบบการควบคุมประชาชนอย่างเป็นระบบ มีโครงสร้างการควบคุมตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยองค์กรที่ควบคุมประชาชนมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า องค์กรควบคุมแห่งประชาชน ทำหน้าที่ในการควบคุมประชาชน ข้าราชการ และสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ให้ดำเนินการเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและเป็นไปตามแนวทางของลัทธิคอมมิวนิสต์ในทางกฎหมาย หน้าที่หลักขององค์กรควบคุมประชาชนก็คือ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ แต่ในความเป็นจริง องค์กรนี้มีหน้าที่ที่สำคัญอีกประการก็คือ หน้าที่ในการควบคุมทางอุดมการณ์

ผู้ปฏิบัติการในการควบคุมประชาชนขององค์กรนี้ จะมีระบบคณะกรรมการประจำอยู่ในทุกระดับ และระดับที่ต่ำที่สุดก็คือระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือเป็นหัวหน้าในการควบคุมในระดับหมู่บ้าน หากผู้ใหญ่บ้านเห็นสิ่งผิดปกติประการใดก็จะทำการรายงานไปยังหน่วยที่เหนือกว่า เช่น คณะกรรมการควบคุมฯ ระดับตำบล คณะกรรมการควบคุมฯ ระดับอำเภอ จังหวัด และระดับชาติ เป็นต้น

องค์กรในการควบคุมประชาชนแบบนี้ มักจะมีอยู่ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ เพราะประเทศเหล่านี้มีฐานคิดที่ว่า การควบคุมทางอุดมการณ์และแนวความคิดเป็นการควบคุมที่สำคัญและจำเป็นที่สุด หากควบคุมความคิดของประชาชนได้ก็จะสามารถควบคุมสังคมได้ทั้งสังคม และเครื่องมือที่ประเทศเหล่านี้ใช้ในการควบคุมประชาชนก็มักจะเป็นประชาชนด้วยกันเอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสและผู้ที่เป็นที่นับถือของประชาชน เป็นต้น โดยผู้ที่เป็นสมาชิกขององค์กรเหล่านี้จะปกปิดเป็นความลับและคอยเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนบ้าน ประชาชนในหมู่บ้านเดียวกันหากมีสิ่งใดผิดปกติก็น่าจะรายงานไปยังรัฐบาลทันที

อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันข้อมูลข่าวสารได้หลั่งไหลไปยังประเทศเวียดนามมากขึ้น จึงทำให้การควบคุมทางอุดมการณ์มีประสิทธิภาพลดน้อยลงไปมาก จนในบางพื้นที่การควบคุมทางอุดมการณ์มีอัตรากำลังได้เลย

หากจะเปรียบเทียบกับบทบาทในการควบคุมตรวจสอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในประเทศไทยแล้ว นับได้ว่ามีความแตกต่างกันอยู่มาก กล่าวคือ การควบคุม ตรวจสอบ ประชาชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย จะเป็นการตรวจสอบในเชิงการเป็นแหล่งข่าว ให้กับทางราชการ เช่น แหล่งข่าวด้านยาเสพติด การบอกเบาะแสโจรผู้ร้าย หรือการดูแล สาระทุกข์สุขดิบของประชาชนทั่วไป แต่บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามจะมุ่งในเรื่อง ของการควบคุมพฤติกรรมของประชาชนไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทางจากที่รัฐต้องการ ให้ประชาชนเป็น เช่น ควบคุมการซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าของประชาชน เนื่องจากการแลกเปลี่ยนสินค้าในจำนวนมาก ๆ เพื่อหวังกำไรเป็นเรื่องต้องห้ามในประเทศคอมมิวนิสต์ หรือการควบคุมทางอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชน เป็นต้น

๓. บทบาทในการเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีปรากฏให้เห็น จากงานวิจัยของกระทรวงป่าไม้ของเวียดนามว่า เครื่องมือที่ดีที่สุดในการป้องกันการทำลาย ป่าไม้ก็คือ การได้รับความร่วมมือจากประชาชน โดยเฉพาะผู้นำในท้องถิ่นซึ่งหมายถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่เป็นสื่อกลางได้ดีระหว่างหน่วยงานของรัฐ กับประชาชน ดังนั้น หากให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่ที่คอยดูแลเรื่องทรัพยากรป่าไม้ ด้วยแล้ว ก็เสมือนเป็นการดึงประชาชนเข้ามาช่วยในบทบาทดังกล่าวนี้ด้วย

นอกจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แล้ว การสร้าง การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ก็ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ในท้องถิ่นเป็นหลัก รัฐบาลชุดปัจจุบันของเวียดนามมีนโยบายให้ผู้นำท้องถิ่นและชุมชนร่วมกัน ใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบเพื่อทดแทนการนำเข้าทรัพยากรจากต่างประเทศ อีกทั้งยังมีนโยบายกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น โดยในระยะแรก มีเป้าหมายในการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวนี้มาที่จังหวัด และให้จังหวัดเป็นผู้พิจารณาว่า จะจัดสรรทรัพยากรในจังหวัดของตนเองอย่างไร แต่ทั้งนี้ต้องรายงานให้รัฐบาลกลางทราบ อยู่ตลอดเวลา

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทยในเรื่องนี้ก็ไม่แตกต่างจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามเท่าไรนัก เพราะรัฐบาลของทั้งสองประเทศต่างใช้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน

๔. บทบาทในการเป็นผู้เชื่อมประสานระหว่างองค์กรของรัฐที่อยู่เหนือกว่าหมู่บ้าน

บทบาทในการเป็นผู้เชื่อมประสานนี้ เป็นบทบาทที่เด่นชัดมากในสำหรับบทบาท ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนาม เพราะลักษณะของโครงสร้างทางการปกครองของเวียดนาม มีลักษณะของสายการบังคับบัญชาแบบสายตรง ดังนั้น การที่รัฐบาลจะมีนโยบายใด ๆ ให้ส่งผล

ถึงระดับท้องถิ่นหรือชุมชน สายการบังคับบัญชาและการเชื่อมประสานของโครงสร้างระดับการปกครองในแต่ละระดับ จะต้องมีการเชื่อมต่อกันอย่างดี มิฉะนั้นการการปฏิบัติงานให้ภาครัฐก็จะไม่เกิดผล

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหลักในการเชื่อมประสานนโยบายจากรัฐลงสู่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจแนวใหม่ ที่มีการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ หรือที่เรียกว่า การปฏิรูปเศรษฐกิจ Doi Moi ต้องอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเครื่องมือหลัก ในการทำความเข้าใจกับประชาชน ให้ประชาชนเข้าใจในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมมากขึ้น ให้ประชาชนมีอิสระในทางเศรษฐกิจมากขึ้น และสามารถมีธุรกิจเป็นของตนเองได้ แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล หากปราศจากซึ่งกลไกของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว การปฏิรูปเศรษฐกิจในครั้งนั้นคงจะประสบความสำเร็จได้ยาก

ในอดีตเวียดนาม เคยใช้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะในเวียดนามเหนือก่อนที่เวียดนามเหนือจะชนะสงครามเวียดนาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเครื่องมือสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงของภาครัฐ ที่อธิบายนโยบายทางสงครามของเวียดนามต่อศัตรู อธิบายการป้องกันภัยและเตือนภัยสงคราม เป็นต้น

ในปัจจุบัน การเชื่อมประสานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นการเชื่อมประสานในด้านการบริหารจัดการงานในภาครัฐ และการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนเสียมากกว่า และยังรวมถึงการประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐบาลอีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่า การเป็นผู้เชื่อมประสานกับหน่วยงานในระดับที่เหนือกว่าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของไทยนั้นจะเน้นที่การเชื่อมประสานกับทางอำเภอ ในเรื่องของการดูแลหรือปกครองประชาชน แต่ถ้าเป็นเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของไทยจะประสานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล แต่สำหรับการเชื่อมประสานกับองค์กรภายนอกของเวียดนามแล้ว จะหมายถึงการเชื่อมประสานไปยังหน่วยงานที่อยู่เหนือกว่าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งก็คือ อำเภอ (คณะกรรมการบริหารและสภาอำเภอ) การเชื่อมประสานกับตำบลหรือหมู่บ้านข้างเคียงเป็นเรื่องที่การบริหารงานในระบบคอมมิวนิสต์มักไม่นิยมทำกัน เพราะระบบคอมมิวนิสต์เน้นสายการบังคับบัญชาแนวตั้งมากกว่าแนวนอนในระดับเดียวกัน

๕. บทบาทในการเป็นผู้วางแผนพัฒนาประเทศในระดับหมู่บ้าน

ตามลักษณะโครงสร้างทางการปกครองของเวียดนาม เวียดนามจะประกอบไปด้วยสภาและคณะกรรมการบริหารในทุกๆระดับ การทำงานของคณะกรรมการบริหารและสภาจะทำงานควบคู่กันไปในการบริหารกิจการของท้องถิ่น แต่บทบาทส่วนใหญ่จะอยู่กับคณะกรรมการบริหารมากกว่าสภา คณะกรรมการบริหารทำงานภายใต้การควบคุมอย่างน้อย ๒ องค์กร หนึ่งคือ สภา และสองคือ หน่วยงานบริหารในระดับที่สูงกว่า เช่น คณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน ต้องทำงานภายใต้การควบคุมของสภาหมู่บ้านและคณะกรรมการบริหารระดับตำบล

คณะกรรมการบริหารฯ ที่อยู่ในระดับต่ำสุดของเวียดนามก็คือ หมู่บ้าน ประธานคณะกรรมการบริหารกับประธานสภาหมู่บ้านเป็นคน ๆ เดียวกัน ก็คือ ผู้ใหญ่บ้าน

หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านหน้าที่หนึ่งก็คือการพัฒนา และการพัฒนาจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านขึ้น ซึ่งแผนนี้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานในการจัดทำแผนฯ ดังนั้น หมู่บ้านจะพัฒนาหรือไม่อย่างไร ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ถ้าผู้ใหญ่บ้านไม่มีวิสัยทัศน์และความสามารถ ไม่สามารถระดมความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านให้เข้ามาอยู่ในแผนพัฒนาหมู่บ้านได้แล้ว ก็จะทำให้หมู่บ้านนั้น ๆ สูญเสียโอกาสในการได้งบประมาณจากรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาหมู่บ้าน เพราะรัฐบาลจะพิจารณาให้งบประมาณจากแผนพัฒนาหมู่บ้านและนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก

ปัจจุบัน เวียดนามมีประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านมากถึงร้อยละ ๘๐ ของประชากรทั่วประเทศ ถ้าหากกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามไม่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพรวมในการพัฒนาของประเทศ การพัฒนาประเทศเวียดนามในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาจากระดับล่างขึ้นสู่ระดับบนมากขึ้น ผิดจากอดีตที่การพัฒนาประเทศทั้งหมดล้วนมาจากส่วนกลาง ดังนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าบทบาทในด้านนี้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้นวันยังมีความสำคัญมากขึ้น

บทบาทในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย มีลักษณะคล้ายกับเวียดนามเพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ใหญ่บ้านนับเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนพัฒนาตำบล

๖. บทบาทในการเป็นผู้พิจารณาคดีในระดับท้องถิ่น

บทบาทที่สำคัญอีกประการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามก็คือ การเป็นผู้พิจารณาคดีในระดับท้องถิ่น กล่าวคือ ในระบบยุติธรรมของเวียดนาม ศาลในระดับท้องถิ่นตั้งแต่ระดับจังหวัดลงมาจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับหมู่บ้านที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหาร (คณะกรรมการบริหารฯ) สามารถเข้าทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีความแทนศาลได้ และผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีสถานะเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารจึงได้รับบทบาทในการเป็นผู้พิจารณาคดี

การที่เวียดนามให้ฝ่ายบริหารในการพิจารณาคดีในระดับหมู่บ้านนั้น ก็มีข้อจำกัดมิใช่จะสามารถพิจารณาคดีได้ทุกเรื่อง ส่วนใหญ่จะเป็นคดีเล็ก ๆ น้อย มีการเปรียบเทียบปรับไม่มากและอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

บทบาทในเรื่องการเป็นผู้พิจารณาคดีของผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามนี้ แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับของประเทศไทย เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ดังกล่าว แต่อาจจะมีการใช้อำนาจในการวินิจฉัยตัดสินได้บ้างในบางกรณี อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจดังกล่าวก็เป็นเพียงอำนาจอย่างไม่เป็นทางการ ผิดกับในเวียดนามที่อำนาจในการพิจารณาคดีเป็นอำนาจที่กฎหมายรองรับและเป็นทางการ

กล่าวโดยสรุปแล้วบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเวียดนามมีองค์ประกอบบางประการที่แตกต่างจากประเทศไทย ดังนี้

๑) เรื่องโครงสร้างและสถานะของกำนัน ผู้ใหญ่ ที่ในประเทศไทย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสายการบังคับบัญชาของราชการส่วนภูมิภาค ในขณะที่เวียดนามสายการบังคับบัญชาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) เรื่องการควบคุมและสั่งการกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทย รัฐบาลกลางสามารถควบคุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้โดยตรง โดยผ่านการปกครองในระดับอำเภอหรือนายอำเภอ แต่ในเวียดนามการควบคุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องกระทำผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกันมากจนอาจเรียกได้ว่าเป็น "การปกครองท้องถิ่นโดยรัฐ" ดังนั้นการควบคุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงไม่ใช่เรื่องยาก

๓) บทบาทและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในไทยและเวียดนาม ก็มีบางลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น

- บทบาทในการเป็นผู้นำของประชาชนในหมู่บ้าน
- บทบาทในการเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- บทบาทในการเป็นผู้วางแผนพัฒนาหมู่บ้านและตำบล

ในขณะที่บางบทบาทมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่มีรายละเอียดต่างกันเล็กน้อย

เช่น

- บทบาทในการเป็นผู้ตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมของประชาชน
- บทบาทในการเป็นผู้เชื่อมประสานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนและ

ในบางบทบาทอาจแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เช่น

- บทบาทในการเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีความในระดับท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศเวียดนามจะมีเพียงเท่านั้น แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการหยิบยกบางบทบาทบางประเด็นเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างกับบทบาทและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในประเทศไทยเท่านั้น

สถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : อดีต ปัจจุบันและอนาคต*

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์

รองอธิการวิทยาลัยการปกครอง

กล่าวนำ

ในอดีตลักษณะสังคมชาวบ้านจะอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มก้อนในแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้าทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองควบคุมดูแลชีวิตความเป็นอยู่ และป้องกันโจรผู้ร้ายอำชโยมอยู่อย่างใกล้ชิด ในปัจจุบันแม้สภาพสังคมจะเจริญขึ้น ผู้นำที่จะช่วยประสานกับภาครัฐแก้ไขความเดือดร้อนเมื่อเกิดภัยพิบัติหรือคนในชุมชนจำเป็นต้องมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

อดีตกำนันผู้ใหญ่บ้าน

กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ อยู่คู่กับการปกครองของไทย เพียงแต่การเรียกชื่อสถาบันนี้แตกต่างกันคือ นับแต่ยุคสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์หรือกรุงเทพฯ

- ยุคสุโขทัยเป็นราชธานี

การปกครองแบ่งเป็นหัวเมืองชั้นเอก โท ตริ และจัตวา ในแต่ละเมืองจะแบ่งเป็นแขวง โดยมีเจ้าเมืองและนายแขวง ดูแล ส่วนในแต่ละแขวงก็จะแบ่งเป็นแคว้น และแต่ละแคว้นแบ่งเป็นบ้าน โดยมีนายแคว้น หรือนายบ้าน เป็นหัวหน้าดูแล

- ยุคกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การปกครองสมัยสุโขทัยได้นำมาใช้ในตอนต้นสมัยกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาได้ปรับปรุงการปกครอง โดยมีการแบ่งเป็นหัวเมืองชั้นนอก และหัวเมืองชั้นใน โดยมีผู้ปกครองที่มีบรรดาศักดิ์เป็นผู้รั้งหรือพระยา เมืองแต่ละเมืองจะแบ่งเป็นแขวงโดยมีหมื่นแขวงปกครอง และในระดับแขวงแบ่งเป็น ตำบล ซึ่งก็คือ แคว้นในสมัยสุโขทัย และในแต่ละตำบล ก็แบ่งเป็นบ้าน ผู้ปกครองก็จะเป็นผู้ใหญ่บ้านดูแลและมีบรรดาศักดิ์ “พัน” ซึ่งใช้มาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตำแหน่งนายบ้านและนายแคว้นก็เรียกว่า “พัน” โดยทั้งนี้ทั้งนายบ้านและนายแคว้น จะมาจากการแต่งตั้งของเจ้าเมืองหรือผู้รั้ง

กำนันผู้ใหญ่บ้านยุคปัจจุบัน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครอง โดยมีการตั้งมณฑลเทศาภิบาล จังหวัดและอำเภอ มีผู้ปกครองคือ ข้าหลวงเทศาภิบาล ข้าหลวงเมืองและนายอำเภอดูแลตามลำดับ ซึ่งต่อมาได้ยุบการปกครองระดับมณฑล และตำแหน่งข้าหลวงได้เปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนในการปกครองที่ต่ำกว่า อำเภอ ก็จะแบ่งเป็นตำบลและหมู่บ้าน และมีการเปลี่ยนแปลงการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากการแต่งตั้งโดยข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นการเลือกโดยประชาชนในตำบลหรือหมู่บ้านนั้น

* ที่มา : กระทรวงมหาดไทย www.dopa.go.th ณ วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒

- การปรับปรุงกฎหมายหลักของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองภูมิภาคของประเทศซึ่งรวมทั้งการปกครองในตำบลและหมู่บ้าน เมื่อมีการปรับปรุงจนเป็นที่แน่นอน รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น พ.ศ.๑๑๖ ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ.๒๔๕๗ อีกครั้งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ดูแลโดยกระทรวงมหาดไทยและดูแลการปกครองส่วนภูมิภาคทั้งหมด มีกรมการปกครองกำกับดูแลการปกครองส่วนภูมิภาคตั้งแต่ระดับอำเภอลงไปอย่างเช่นในปัจจุบัน

- การเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านโดยประชาชน

ได้มีการทดลองเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนันเพื่อตั้งขึ้นปกครองดูแลหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิในการปกครองตนเอง ขึ้นตอนและบรรยากาศการเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านที่พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยะศิริ) ครั้งเป็นหลวงเทศา จิตรวิจารณ์ ที่นำทูลสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ขณะนั้น ความโดยสรุปว่า

ในขั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัวบ้านที่จัดเป็นหมู่บ้านและตำบลก่อน เชิญเจ้าบ้านมาประชุมที่วัด เมื่อที่ประชุมพร้อมแล้วก็สอบถามว่าสมควรให้ใครเป็น “ผู้ใหญ่บ้าน” เมื่อได้แล้วก็ออกไปตั้งชั่วคราวให้

ส่วนกำนันก็จะให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่งเป็นกำนัน ดังนั้นกำนัน จะมีสถานภาพเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านใดบ้านหนึ่งด้วย

ทั้งนี้วาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะอยู่ในตำแหน่งได้ถึง ๖๐ ปี จึงเกษียณ ซึ่งต่อมาได้ปรับปรุงกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่นอีกครั้ง โดยให้กำนันผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๕ ปี

จากปัจจุบันสู่นาคค

เมื่อมาถึงปีปัจจุบัน ปรากฏว่าประเทศไทยได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ แต่การปกครองท้องถิ่นระดับตำบลหมู่บ้าน ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมทำให้การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับอำนาจหน้าที่ยังมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ อีกครั้งเป็นครั้งที่ ๑๑ เพื่อปรับปรุงการเข้าสู่ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นอีกองค์หนึ่งมาช่วยงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สอดคล้องกับการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดิน และอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

• การเข้าสู่ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ได้เปลี่ยนแปลงใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยกำหนด ผู้ใหญ่บ้านเข้าสู่ตำแหน่งด้วยการเลือกของ ประชาชนและพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ ๖๐ ปี ส่วนกำหนดจะเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ๆ เป็นกำหนดอย่างที่เคยมีมา อย่างไรก็ตาม สำหรับกำหนดผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งก่อนพระราชบัญญัติ ที่แก้ไขใหม่นี้ก็ให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป จนกว่าจะพ้นตำแหน่ง ตามที่พระราชบัญญัติที่ใช้ก่อนนี้

• บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอ ในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๑) อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ ราษฎรในหมู่บ้าน

(๒) สร้างความสมานฉันท์ และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น

(๓) ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้าน ในการติดต่อหรือรับบริการกับ ภาครัฐ

(๔) รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรใน หมู่บ้าน แจ้งต่อภาครัฐ เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

(๕) ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการ ของภาครัฐ

(๖) ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำเป็น ตัวอย่างแก่ราษฎรด้วย

(๗) อบรมและชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ ความเข้าใจในข้อราชการและกฎหมาย ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร

(๘) แจงให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อบำบัดป้องกัน ภัยอันตรายสาธารณะ อันมาโดยฉุกเฉิน รวมทั้งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย

(๙) จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่ง ครั้ง

(๑๐) ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งเกิดขึ้น ในหมู่บ้านให้กำนันและนายอำเภอทราบ

(๑๑) ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนภาครัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

• การจัดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารจัดการกิจกรรม ในหมู่บ้าน ร่วมกับองค์กร อื่น ๆ ทุกภาคส่วน

สรุป

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้านใน การติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ ถึงแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย จนปัจจุบันและต่อไป ในอนาคต จะทำให้ภารกิจบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้น กรมการปกครองเป็นกรม กำกับดูแลกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้ช่วยเสริมศักยภาพให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้วยการขยายเวลาการทำงานให้ถึง ๖๐ ปี เพราะประสบการณ์จะช่วยสร้างเสริมความมั่นใจในการทำงาน รวมทั้งปรับปรุงคณะกรรมการหมู่บ้านให้เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและผู้ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้กำนันผู้ใหญ่บ้านจะเป็นที่ยอมรับหรือได้รับความศรัทธาจากประชาชน มากน้อยเท่าใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความทุ่มเทกำลังใจ กำลังกายในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั่นเอง

บทบาทกำหนดผู้ใหญ่บ้าน ท่ามกลางสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์
รองอธิการวิทยาลัยการปกครอง

บทนำ

สังคมหากเข้าสู่ช่วงของการเปลี่ยนผ่านทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมก็มักจะเกิดวิกฤตที่มีความแปลกแตกต่างจากปรากฏการณ์ในสังคมทั่ว ๆ ไปขึ้นไป เช่นเดียวกับสังคมไทยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างเช่น ปัจจุบัน ได้เกิดปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและวิกฤตเศรษฐกิจที่เป็นผลกระทบการก้าวสู่สังคมประชาธิปไตยและจากปัญหาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาหรือที่เรียกว่า “วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์” จนทำให้มีคนว่างงานเพิ่มขึ้นซึ่งจากการคาดการณ์ของนักเศรษฐศาสตร์ของไทย คนตกงานที่เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้มีถึง ๑ - ๒ ล้านคน ซึ่งจำนวนอาจเท่า ๆ กับการว่างงานเมื่อเกิดวิกฤตต้มยำกุ้งกับประเทศไทยเมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๐ กำหนดผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำหลักในตำบลหมู่บ้านจะต้องเข้ามามีบทบาทในการเตรียมชุมชนให้รู้จักเรียนรู้และสร้างความพร้อมรับมือกับวิกฤตเหล่านี้

วิกฤตของสังคมไทยปัจจุบัน

ข่าวสารข้อมูลโดยเฉพาะจากสื่อมวลชนทุกด้านทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการได้สะท้อนภาพของวิกฤตสังคมไทยในปัจจุบันที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

- วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง ที่ผ่านมามาดูจะเห็นคนไทยมีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน ๓ กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่เห็นว่าวิถีคิดวิธีบริหารของพรรคการเมืองหนึ่งและแนวร่วมที่เคยเข้าบริหารประเทศถูกต้อง อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มพันธมิตรเห็นว่าวิถีคิดวิธีบริหารประเทศของพรรคการเมืองดังกล่าวไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ในขณะที่อีกกลุ่มจะมองการเมืองคละกันไป ทั้งมองตามหลักการประชาธิปไตยหรือแม้แต่เฉย ๆ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในครั้งนี้ ความขัดแย้งทางการเมืองของ ๒ กลุ่มแรกได้ยกระดับสู่การชุมนุมประท้วง การใช้สัญลักษณ์บอกฝ่าย และมีพฤติกรรมกดดันเพื่อให้ยอมรับในแนวความคิดทางการเมืองของกลุ่มของตน จนบางครั้งเกิดการเผชิญหน้ากันด้วยวิธีรุนแรง คนที่เข้าร่วมทั้ง ๒ กลุ่ม จะมาจากจังหวัด อำเภอ ตำบลหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศ ไม่ได้แบ่งว่าอยู่ภาคใดพื้นที่ใด แม้แต่ภายในครอบครัวเดียวกันก็อาจมีความเห็นชอบต่างกลุ่มกัน

วิกฤตความขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้ อาจมองในด้านบวกก็คือ ทำให้คนไทยได้เรียนรู้วิถีประชาธิปไตยด้วยประสบการณ์ตรงว่าแต่ละคนมีความคิดความชอบทางการเมืองที่แตกต่างกันได้ แต่ในด้านลบ คือ ได้ก่อให้เกิดความเครียดกับคนไทยที่คุ้นเคยกับความคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

* ที่มา: www.dopa.go.th ณ วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒

เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นก็ทำให้เครียดเพราะไม่ทราบว่าจะสิ้นสุดลงอย่างไรและในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคม ในระดับหนึ่ง ถึงแม้การชุมนุมประท้วงจะลดความถี่และการเผชิญหน้าลง แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงมีอยู่ คือ ความรู้สึกตกค้างในใจของความชอบหรือไม่ชอบ ของกลุ่มหนึ่งที่มีต่ออีกกลุ่มหนึ่ง ที่จะต้องมีการเยียวยา

๒. วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ ภาคการเงินการธนาคารของสหรัฐอเมริกา ได้ปล่อยสินเชื่อให้ผู้กู้ยืมเงินไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่ผิดพลาดทำให้เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเดินเข้าสู่ “วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์” รัฐบาลต้องอัดฉีดเงินเข้าช่วยเพราะเงินในระบบเศรษฐกิจลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเงินของโลกผูกกันอยู่ เมื่อสหรัฐเกิดวิกฤตก็ปรากฏว่าลามไปยังประเทศอื่นๆ ทั้งในยุโรปและเอเชีย คนมีกำลังซื้อลดลงและได้ส่งผลให้ประเทศไทยซึ่งส่งสินค้าที่ผลิตได้ไปตลาดสหรัฐ ยุโรปและญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดหลักของไทยได้น้อยลงอย่างมากมาย โรงงานต่าง ๆ ต้องชะลอหรือหยุดการผลิต มีการปลดคนงานออก เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือตัดการขาดทุนทำให้คนงานไทยต้องตกงานเนื่องจากวิกฤตนี้ ตั้งแต่ปลายปีพ.ศ. ๒๕๕๑ และจะมีไปเรื่อย ๆ

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๒ โดยนักเศรษฐศาสตร์ก็คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของโลกจะดีขึ้นประมาณปีพ.ศ. ๒๕๕๓ แนนอนว่าคนงานที่ตกงานก็คือลูกหลานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในหมู่บ้านก็คงต้องกลับไปสู่มุมบ้าน ซึ่งเป็นที่พึ่งพิงสุดท้ายที่คนเหล่านี้มีอยู่

ภารกิจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

บทบาทสำคัญของกระทรวงมหาดไทย คือ การสร้างความรัก ความสามัคคีและสร้างความเป็นปึกแผ่นในการบริหารราชการแผ่นดินทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนในตำบลที่หมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดี และไม่เดือดร้อนเมื่อเกิดวิกฤต กำนันผู้ใหญ่บ้านถือว่าเป็นตัวแทนของกระทรวงมหาดไทย จึงเป็นผู้นำตำบลหมู่บ้านที่จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการประสานประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความรัก ความสามัคคีสร้างความเป็นเอกภาพและส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล นำนโยบายของรัฐกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนหรือภาคธุรกิจเอกชนร่วมกันพัฒนาเพื่อทำให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความสงบสุข อยู่ดีกินดีอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการแก้วิกฤตสังคมในระดับหมู่บ้าน

วิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศในครั้งนี้สามารถแก้ไขได้จากระดับหมู่บ้านด้วยการทำความเข้าใจหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยกับประชาชนในหมู่บ้าน รวมทั้งนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

การทำความเข้าใจหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนือง ประชาธิปไตยเป็นอุดมการณ์การปกครองที่เป็นทั้งรูปแบบการปกครองและเป็นวิถีชีวิตประเพณีปฏิบัติ

ของประชาชน รูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยคนไทยคุ้นเคยอย่างหนึ่ง ได้แก่ การเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาล เป็นต้น ส่วนวิถีชีวิตประชาธิปไตยซึ่งเป็นแนวทางการดำรงชีวิตประจำวัน และการดำรงตนของประชาชนในสังคม ได้แก่ การรู้จักใช้เหตุผล การแก้ปัญหาโดยสันติ การไม่ใช้ความรุนแรง การปฏิบัติตามครรลองของกฎหมายเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การยอมรับในเสียงข้างมากและเคารพในเสียงข้างน้อย การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและการสร้างความรักและการมีจิตสาธารณะที่ดีความรักและเอื้ออาทรต่อกันสามัคคีในหมู่ประชาชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นรากฐานของความ เป็นปึกแผ่นของประเทศ

ราษฎรในหมู่บ้านส่วนมากจะมีความคุ้นเคยและเข้าใจถึงประชาธิปไตยในแง่ของรูปแบบ โดยเฉพาะการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในการเลือกตั้งแต่ละครั้งที่ภาครัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบ รวมทั้งพรรคการเมืองแต่ละพรรคก็จะรณรงค์ให้ไปทำหน้าที่ในการเลือกตั้งด้วยการเลือกคนดีไปทำหน้าที่ในการบริหารงานของรัฐทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไปก็จะมีพรรคการเมืองที่ พรรคการเมืองกันอย่างคึกคัก ส่วนวิถีชีวิตประชาธิปไตยเป็นเรื่องของความนึกคิดจับต้องได้ยากจะต้อง เรียนรู้และฝึกฝนด้วยการประพฤติปฏิบัติของประชาชนภายใต้การแนะนำของกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็น ที่เคารพนับถือของประชาชน

วิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความชอบหรือไม่ชอบ พรรคการเมืองและแสดงออกการสนับสนุนอย่างเต็มที่จนเกิดการใช้กำลังรุนแรงเพื่อกดดันให้อีกฝ่าย ยอมรับความคิดของกลุ่มตน ซึ่งความชอบหรือไม่ชอบพรรคการเมืองใดถือว่าเป็นวิถีชีวิต ประชาธิปไตยแต่การแสดงออกโดยการใช้กำลังรุนแรงต่อคนอื่นถือว่าเป็นการขัดกับวิถีชีวิต ประชาธิปไตยและหากทำให้ผู้อื่นเสียหายก็เป็นการขัดกับกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้น แนวทางการแก้ไข ที่กำนันผู้ใหญ่บ้านจะใช้เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมือง ก็จะต้องใช้การเรียนรู้ร่วมกันกับ ประชาชนด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของการเมืองที่เกี่ยวกับหลักวิถีชีวิตประชาธิปไตยมา เป็นหลักปฏิบัติการดำรงชีวิตของประชาชน กำนันผู้ใหญ่บ้านอาจจัดเวทีประชาคมพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านอยู่เสมอในเนื้อหาการพูดคุยก็ต้องเน้นย้ำถึง สิทธิการเมืองที่คนแต่ละคนมีสิทธิเลือกที่จะชอบและสนับสนุนพรรคการเมืองใดก็ได้ แต่การแสดงออก ถึงการสนับสนุนจะต้องเป็นไปโดยสงบไม่มีความขัดแย้งหรือใช้กำลังกับคนที่มีความคิดทางการเมือง แตกต่างออกไป นอกจากนี้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถสอดแทรกหลักวิถีชีวิตประชาธิปไตยในการ ประชุมหรือในโอกาสต่าง ๆ ที่ประชาชนมาชุมนุมกัน

การแสดงออกทางการเมืองโดยสันติไม่ขัดแย้งกับคนที่มีความคิดแตกต่างกันถือว่าเป็น การมีวุฒิภาวะทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างประเทศที่เจริญแล้วทำกัน ดังเราจะเห็นได้จาก ประเทศที่เจริญแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา การรณรงค์เลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ที่ทั้ง พรรครีพับลิกัน หรือพรรคเดโมแครตจะแข่งขันกันอย่างเต็มที่ ผู้สนับสนุนแต่ละพรรคจะร่วมกันบริจาค เงินให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียง รวมทั้งถือป้ายแสดงการสนับสนุนหรือเข้าฟัง นโยบายที่ผู้สมัครฯ จะใช้ในการบริหารประเทศและไปลงคะแนนเสียงสนับสนุน โดยไม่มีการต่อต้านหรือ

กีดกันคนที่มีความคิดทางการเมืองแตกต่างจากตน ดังนั้น ประเทศไทยโดยพื้นฐานของวัฒนธรรมคนไทยมีจิตใจอ่อนโยนรู้จักอะลุ่มอล่วยและรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์เหมือนกันก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความรักและผูกพันที่ดีแม้ความคิดทางการเมืองจะต่างกันก็ตาม กำหนดผู้ใหญ่บ้านก็ต้องช่วยชี้แจงแนะนำ สร้างเวทีประชาคมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกันเนื่อง ๆ ระหว่างคนในหมู่บ้าน และตำบล เพื่อให้เรียนรู้และซึมซับหลักวิถีชีวิตประชาธิปไตยและสร้างความเจริญในพื้นที่ด้วยกัน

การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน ให้อยู่ดีกินดีตามอัตภาพ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้านตามหลักทางสายกลาง คือ ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือตระหนี่ถี่เหนียวเกินไปและไม่ประมาท องค์ประกอบของปรัชญานี้ประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ๓ ห่วง คือการพัฒนาหมู่บ้านจะต้องเป็นไปพอประมาณไม่เกินตัว

ความมีเหตุผล คือ มีความพอเหมาะและเป็นไปตามหลักเหตุผล ไม่เพ้อฝันจนไม่สามารถพัฒนาให้ถึงเป้าหมายได้ และมีภูมิคุ้มกัน คือ มีการป้องกันความเสี่ยงหากการพัฒนานั้นประสบความล้มเหลวแล้วจะแก้ไขอย่างไร ส่วน ๒ เงื่อนไข คือ ความรู้ที่การพัฒนาหมู่บ้านกำหนดผู้ใหญ่บ้านจะต้องระดมคนที่มีความรู้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ที่มีความรู้ที่เป็นที่เคารพนับถือคือ ปราชญ์ชาวบ้านในหมู่บ้านมาร่วมกันพัฒนาและเงื่อนไขที่สำคัญประการสุดท้าย คือ คุณธรรมความซื่อสัตย์และเห็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมที่การดำเนินโครงการหรือแผนงานในการพัฒนาจะต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใสโดยกำหนดผู้ใหญ่บ้านจะต้องซื่อสัตย์และทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจ กำหนดผู้ใหญ่บ้านจะต้องสำรวจสภาพหมู่บ้านและคนว่างงานและประสานกับทางอำเภอหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ช่วยเหลืออยู่เสมอ ปรับปรุงโครงการพัฒนาตามแผนชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการจากอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ากับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้งบประมาณดำเนินการรัฐบาลก็ได้มีการจัดสรรให้ตามนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำหนดผู้ใหญ่บ้านก็ต้องสดับรับฟังและคิดพิจารณาใช้งบประมาณที่หมู่บ้านได้รับตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้นเพื่อช่วยเหลือตำบลหมู่บ้านให้รอดพ้นภาวะวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้แล้ว

สรุป

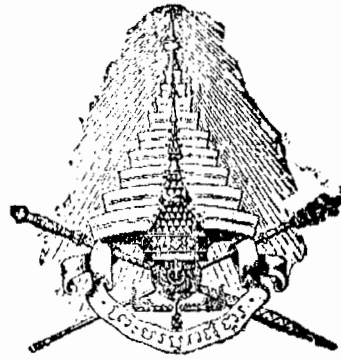
สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของสังคมไทยว่าเป็นสังคมที่มีความอ่อนน้อมและเอื้ออารีต่อกัน รวมทั้งมีความรักความสามัคคีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันที่สังคมกำลังปรับเปลี่ยนสู่สังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง ก็ย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ส่วนวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศก็เกิดขึ้นก็เนื่องมาจาก

ประเทศไทยเข้าไปผูกติดเศรษฐกิจโลกมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นเรื่องที่ประเทศหลีกเลี่ยงไม่ได้ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ กำหนดผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้นำสำคัญของหมู่บ้านที่ได้รับการยอมรับทางกฎหมายและได้รับความศรัทธาจากประชาชนจะต้องเป็นตัวหลักในการรักษาความเป็นปึกแผ่นของตำบลหมู่บ้านไว้ด้วยการนำหลักการวิถีชีวิตประชาธิปไตยหรืออุดมการณ์ตามระบอบประชาธิปไตยไปทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติในชีวิตจริงกับประชาชนในหมู่บ้าน และมุ่งพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านและช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่เดือดร้อนจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับคนในหมู่บ้านอย่างยั่งยืน

ภาคผนวก ๑

: พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗
(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๒๒๓

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๔๕๗

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเห็นชอบเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า เมื่อในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ขึ้นเมื่อ พระพุทธศักราช ๒๔๔๐ แต่ได้ใช้พระราชบัญญัตินั้นเป็นแบบแผนวิธีปกครองทั่ว พระราชอาณาจักร อันอยู่ภายนอกจังหวัด กรุงเทพฯ มาจนบัดนี้ พระราชบัญญัติอื่น ๆ อันเนื่องด้วยวิธีปกครองราษฎร ซึ่งตั้งขึ้นภายหลังต่อมา ได้ยึดพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่นี้เป็นหลักอีกเป็นอันมาก เพราะฉะนั้น พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ นับว่าเป็นพระราชบัญญัติสำคัญในการปกครอง พระราชอาณาจักรอย่าง ๑

เล่ม ๓๑ หน้า ๒๓๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๕๗

ซึ่งแต่ได้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น ใน พระพุทธศักราช ๒๔๕๐ มา วิธีปกครองพระราชอาณาจักร ได้จัด การเปลี่ยนแปลง ดำเนิน มาโดยลำดับหลาย อย่าง ทรง พระราชดำริเห็นว่า ถึงเวลาอัน สมควร ที่ จะแก้ไข พระราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้อง ที่ให้ตรงกับ วิธี การ ปกครอง ที่ เป็น อยู่ทุกวันนี้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไข พระ ราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ ของเดิม แห่งใด ที่ยังใช้ ได้ ให้คงไว้ แห่งใด ที่ เก่าเกินกว่าวิธี ปกครอง ทุกวันนี้ ก็ ให้แก้ไขให้ตรงกับ เวลา รวบรวม ตราเป็น พระราชบัญญัติไว้ สืบไป ดังนี้

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนาม แต่ การใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครอง ท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่ วันที่ ประกาศแล้วให้ ใช้ทั่วทุก มณฑล เว้นแต่ใน จังหวัด กรุงเทพฯ ชลบุรี และเมื่อใช้ พระราชบัญญัตินี้ แล้วให้ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น รัตน โกสินทรศก ๑๑๖ เดิม ใช้พระราชบัญญัตินี้ แทน สืบไป

มาตรา ๓ บรรดา พระราชกำหนดกฎหมาย แต่ก่อน บทใด ข้อความ ชาติ กับ พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิก กฎหมาย บท นั้น ตั้งแต่ วันที่ ได้ ใช้ พระราชบัญญัตินี้ไป

มาตรา ๕ ให้ส่งนามตั้งผู้บัญชาการ ปกครองท้องที่มีอำนาจที่จะ ตั้งกฎ ข้อบังคับ สำหรับจัดการ ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้ ถ้าแต่ กฎ นั้น ได้รับ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต แต่ ประกาศใน หนังสือ ราชกิจจา นุเบกษาแล้ว ก็ให้ถือ ว่าเป็นเหมือน ส่วน ๑ ใน พระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ๒

- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคภูมิใจไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคภูมิใจไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๓)

(สำเนา)

เลขรับ ๓๒/๒๕๕๒ วันที่ ๒๒ เม.ย. ๒๕๕๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พรรคภูมิใจไทย

๒๒ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างพระราชบัญญัติ

๒. บันทึกหลักการและเหตุผล

๓. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ข้าพเจ้ากับคณะ ขอเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ เพื่อได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ก็ขอได้โปรดนำเสนอวุฒิสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เชิดชัย วิเชียรวรรณ ผู้เสนอ

(นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) พัฒนา สังขทรัพย์ ผู้เสนอ

(นางพัฒนา สังขทรัพย์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) มนต์ไชย ขาดิวัฒน์ศิริ ผู้เสนอ

(นายมนต์ไชย ขาดิวัฒน์ศิริ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ยรรยง ร่วมพัฒนา ผู้เสนอ

(นายยรรยง ร่วมพัฒนา)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) สมอง เทพอักษรณรงค์ ผู้เสนอ

(นายสมอง เทพอักษรณรงค์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(โปรดพลิก)

(ลงชื่อ) ศุภชัย โพธิ์สุ ผู้เสนอ
(นายศุภชัย โพธิ์สุ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) รังสิกร ทิมาตฤกะ ผู้เสนอ
(นายรังสิกร ทิมาตฤกะ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) อุดมลักษณ์ เพ็ญนรพัฒน์ ผู้เสนอ
(นางอุดมลักษณ์ เพ็ญนรพัฒน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) เฉลิมชาติ การุญ ผู้เสนอ
(นายเฉลิมชาติ การุญ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ภูมิพัฒน์ พชรทรัพย์ ผู้เสนอ
(นายภูมิพัฒน์ พชรทรัพย์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) มาโนช เสงยศมาก ผู้เสนอ
(นายมาโนช เสงยศมาก)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ปัญญา ศรีปัญญา ผู้เสนอ
(นายปัญญา ศรีปัญญา)

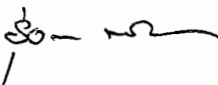
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) พันตำรวจโท นฤกุล แสงศิริ ผู้เสนอ
(นฤกุล แสงศิริ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ประพัฒน์ วิเศษจินดาวัฒนา ผู้เสนอ
(นายประพัฒน์ วิเศษจินดาวัฒนา)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อแผ่นดิน
สำเนาถูกต้อง

(นางสาวรุ่งนภา ชันธิโชติ)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานระเบียบวาระ
สำนักการประชุม

(ลงชื่อ) สุชาติ โชคชัยวัฒนากร ผู้เสนอ
(นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) สมนึก เสงวณิชย์ ผู้เสนอ
(นายสมนึก เสงวณิชย์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) เลิศศักดิ์ ทศนเศรษฐ ผู้เสนอ
(นายเลิศศักดิ์ ทศนเศรษฐ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ทวีวัฒน์ ฤทธิ์ฤทัย ผู้เสนอ
(นายทวีวัฒน์ ฤทธิ์ฤทัย)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล ผู้เสนอ
(นายประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) มานะศักดิ์ จันทร์ประสงศ์ ผู้เสนอ
(นายมานะศักดิ์ จันทร์ประสงศ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) ภิรมย์ พลวิเศษ ผู้เสนอ
(นายภิรมย์ พลวิเศษ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

(ลงชื่อ) พิกิจ ศรีชนะ ผู้เสนอ
(นายพิกิจ ศรีชนะ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อแผ่นดิน

(ลงชื่อ) ปกรณ์ มุ่งเจริญพร ผู้เสนอ
(นายปกรณ์ มุ่งเจริญพร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย

มนชัย พิมพ์
ทาน
ตรวจ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยเพิ่มเติมมาตรา ๓ วรรคสอง ให้การยกเลิกรับตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทย ประกาศยกเลิกรับตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องที่ใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกรับตำแหน่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎรและได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีที่ท้องที่ใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ให้เพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ เกี่ยวกับการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ใดที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ภาคผนวก ๓

- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๑๑)

(สำเนา)

เลขรับ ๓๙/๒๕๕๒ วันที่ ๖ พ.ค. ๒๕๕๒

- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างพระราชบัญญัติ

๒. บันทึกหลักการและเหตุผล

๓. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ข้าพเจ้ากับคณะขอเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ประกอบกันมา เพื่อได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติ เห็นชอบแล้ว ก็ขอได้โปรดนำเสนอดุสิตสภาพิจารณาดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

อำนาจ คลังผา

ผู้เสนอ

(นายอำนาจ คลังผา)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(ลงชื่อ)

เกียรติอุดม เมนะสวัสดิ์

ผู้เสนอ

(ลงชื่อ)

ไตรรงค์ ติธรรม

ผู้เสนอ

(นายเกียรติอุดม เมนะสวัสดิ์)

(นายไตรรงค์ ติธรรม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(ลงชื่อ)

ว่าที่ร้อยตรี พงศ์พันธ์ สุนทรชัย

ผู้เสนอ

(ลงชื่อ)

สุรพงษ์ อึ้งอัมพรวิไล

ผู้เสนอ

(พงศ์พันธ์ สุนทรชัย)

(นายสุรพงษ์ อึ้งอัมพรวิไล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(โปรดพลิก)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยเพิ่มเติมมาตรา ๓ วรรคสอง ให้การยกเลิกดตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทย ประกาศยกเลิกดตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานควบคุมดูแลและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องที่ใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกดตำแหน่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

สรุป สภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎรและได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตาม
มาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลใน
พื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือ
นายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็น
ผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย
การป้องกันและแก้ไขปัญหาคกรณีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม
และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับ
เรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องถิ่นที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทน
ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ให้เพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น
พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ เกี่ยวกับการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องถิ่นที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ภาคผนวก ๔

- : ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญประกอบร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๑๙)

เข้ารับ	๓๗/๑๕๕๖
วันที่	๑๓.๑๒
เวลา	๑๕.๕๐.๕

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน คูตัด กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๖ พ.ย. ๒๕๕๖

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างพระราชบัญญัติ
- ๒. บันทึกหลักการและเหตุผล
- ๓. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

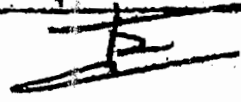
ข้าพเจ้ากับคณะขอเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบกันมาเพื่อได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ก็ขอได้โปรดนำเสนอวุฒิสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

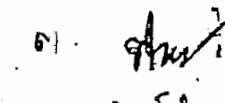
กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม
 วันที่ ๑๐๐ / ๒๕๕๖
 วันที่ ๑ พ.ย. ๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ น.
 ส่งกลุ่มงานฯ ส.บ.ค. ก.ค.๑๖ ดำเนินการ

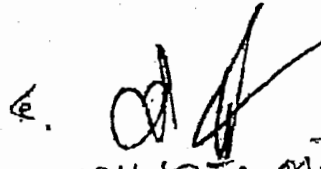
กลุ่มงานพระราชบัญญัติและกฤษฎีกา ๑
 ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
 วันที่ ๓๐ / ๑๒๕๖
 วันที่ ๖ พ.ย. ๕๖ เวลา ๑๕.๑๐ น.

๑.
 (นายบุคล ชนะวัฒน์ปัญญา)
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์
 หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๖๑

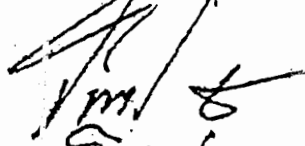
ผู้เสนอ
 กลุ่มงานระเบียบการ
 วันที่ ๕๖ / ๒๕๕๖
 วันที่ ๒๐ พ.ย. ๕๖ เวลา ๑๑.๕๕ น.

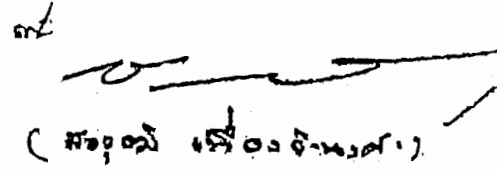

 (นาย...)
 ๓๗๖

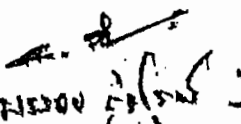
๓.
 (น.ส. ทศพรภัทราภรณ์) ๒๖๕๕
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๔.
 (นาย...) ๒๗๔

 (นาย...) ๑๐๖

 (นาย...) ๒๕๖

 (นาย...) ๓๗๐
 (นาย...) ๒๗๕

๒.
 (นาย...) ๑๕๑

ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑๐
๑๖. พ. ๐๐๖๖๐ =
(พล.เชษฐ์ ๑๖๖๖๐๖) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๑๐

๑๑
๑๗. อ. อภิชาติ
(อ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๒๐

๑๖
๑๘. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๒๑

๑๓
๑๘. อ. อภิชาติ
(อ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๓๘๖

๑๕
๑๙. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๕๙
(พ. อภิชาติ)

๑๕
๑๙. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๔๐

๑๖
๒๐. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๔๑

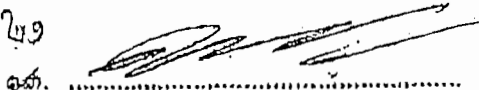
๑๗
๒๐. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๕๕

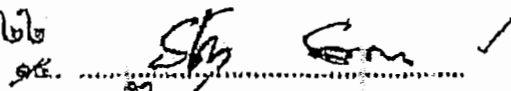
๑๖
๒๑. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๕๔

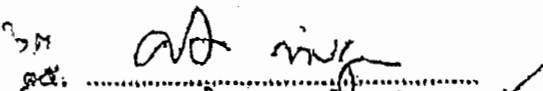
๑๗
๒๑. พ. อภิชาติ
(พ. อภิชาติ) ✓
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปช.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๐๗

ผู้แทนอรัญพระราชวัญผู้มีลักษณะปรากฏของที่ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

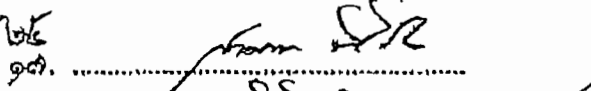
๖๐
๑๖.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๕๘

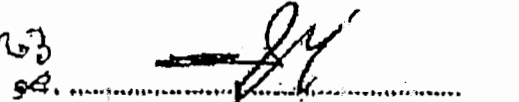
๖๑
๑๗.
(นาย ประจักษ์ สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๗๙

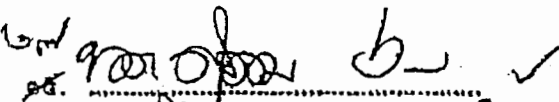
๖๒
๑๘.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๗๑

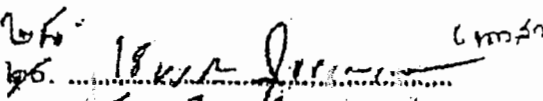
๖๓
๑๙.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๐๓๗
(นาย สอน สอน)

๖๔
๒๐.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๗๐

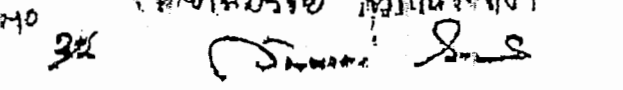
๖๕
๒๑.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๘๕

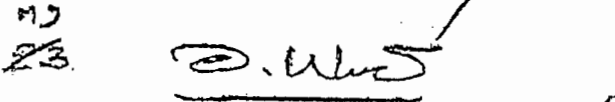
๖๖
๒๒.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๐๖

๖๗
๒๓.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๐๗
(นาย สอน สอน)

๖๘
๒๔.
(นาย สอน สอน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ประชาธิปัตย์
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๒๗
(นาย สอน สอน)

๖๙
๒๕.
(นาย สอน สอน)
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๓๐๘

๗๐
๒๖.
(นาย สอน สอน)
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๘๗

๗๑
๒๗.
(นาย สอน สอน)
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๙
๒๗๑

บันทึกเหตุการณ์และเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ โดยเพิ่มเติมมาตรา ๓ วรรคสอง ให้การยกเลิกล้าแห่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทย ประกาศยกเลิกล้าแห่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องที่ใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกล้าแห่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห้สรุปลักษณะสำคัญ
ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตยสภาผู้แทนราษฎรและได้จัดพิมพ์บันทึกวิเคราะห้สรุปลักษณะสำคัญของ ร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและควมจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานควบคุมดูแลและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือ หมายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ ที่ได้มีแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็น ผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับ เรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องถิ่นที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทน ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ให้เพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา ๑ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ เกี่ยวกับการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องถิ่นที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทน ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ภาคผนวก ๕

: รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

สภาผู้แทนราษฎร

รายงาน

ของ

คณะกรรมการการวิสามัญ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่..) พ.ศ.

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๓๑)

ด่วนที่สุด

ที่

๓๑๖๗/๒๕๕๒

(สำเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตคูสิต

กทม. ๑๐๓๐๐

กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายอำนาจ คลังผา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายชวลิต วิชยสุทธิ์

๓. นายเชน เทือกสุบรรณ

๕. นายฐานิสร์ เทียนทอง

๗. นายทองดี มนิสสาร

๘. นายนิพนธ์ บุญญามณี

๑๑. นายปารเมศ โภชารากุล

๑๓. นายไพจิต ศรีวรขาน

๑๕. นายมณฑล ไกรวัตนุสสรณ์

๑๗. นายไมตรี สอยเหล็อง

๑๘. นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา

๒๑. นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์

๒๓. นายวิชาญ มีนชัยนันท์

๒๕. นายสุภชัย ศรีหาล้า

๒๗. นายสัมพันธ์ ตั้งเบญจผล

๒๘. นายสุชาติ ถายน้ำเงิน

๓๑. นายสุรจิตร์ ยนต์ตระกูล

๒. นายชำนาญ ศักดิ์เศรษฐ์

๔. นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ

๖. นายถวิล ไพรสมณฑ์

๘. นายนพดล มาตรศรี

๑๐. นายประเสริฐ บุญชัยสุข

๑๒. นายพิเชษฐ เชื้อเมืองพาน

๑๔. นายภูซงค์ รุ่งโรจน์

๑๖. นายมานิต วัฒนเสน

๑๘. นายยงยศ แก้วเขียว

๒๐. นายรังสิกร ทิมาตฤกะ

๒๒. นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์

๒๔. นายวีระชัย คล้ายทอง

๒๖. นายสมพร ไร่บางยาง

๒๘. นางสิรินทร รามสูต

๓๐. นายสุธี มากบุญ

๓๒. นายสุรชาติ ชำนาญศิลป์

๓๓. นายสุรสิทธิ์ ตรีทอง

๓๔. นายอดุลย์ เหลืองบริบูรณ์

๓๕. นายอนันต์ ผลอำนวย

๓๖. นายอุคร ทองประเสริฐ

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว
จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ภูซงค์ รุ่งโรจน์

(นายภูซงค์ รุ่งโรจน์)

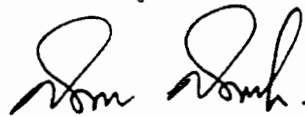
ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๒๔-๖

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๒๕

สำเนาถูกต้อง

(นายสามารถ คัมภีรานนท์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร/ร่าง

นางสาวประไพศรี กล้ายสุค/พิมพ์

นายวิชชัย เทพรัดน์/ตรวจ

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ นางสาววิลาวรรณ รำรื่น และนางสาวอาริษา เสาวรส

ครั้งที่ ๒ นายอัครเดช คนชื้อและนางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

ครั้งที่ ๓ นายอโณทัย รอดมู้ยและนายเผ่าพันธ์ นวลส่ง

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายอำนาจ คลังผา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ เป็นหลักในการพิจารณา เนื่องจากมีหลักการ เหตุผล และบทบัญญัติเหมือนกันทุกตัวอักษร นั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) นายภูษงค์ รุ่งโรจน์	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) นายไพจิต ศรีวรขาน	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายนิพนธ์ บุญญามณี	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายสัมพันธ์ ตั้งเบญจผล	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๖) นางวันเพ็ญ พร้อมพัฒน์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
(๗) นายทองดี มนิสสาร	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๘) นายสุภชัย ศรีหาล้า	เป็นโฆษกคณะกรรมการ

๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้ง นางสาวอัจฉรา สวนสมุทร วิทยากร ๕ สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ในคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๒๒

๓. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้มาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๓.๑ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายวิชัย ศรีขวัญ

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

๓.๒ กรมการปกครอง

(๑) นายนิรันดร์ กัลยาณมิตร	รองอธิบดีกรมการปกครอง
(๒) นายนาวิน สีนรุสะอาด	ผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องที่
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
(๓) นายสำราญ คันเรืองศรี	ผู้อำนวยการส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่

๔. ผู้ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

นายพัฒนชัย วัชรจิตต์กุล	นักกฎหมายกฤษฎีกา ระดับชำนาญการ
ฝ่ายกฎหมายการเมืองการปกครอง
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา |
|-------------------------|--|

๕. ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

(๑) นายเถลิงศักดิ์ นุชประหาร	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
ระดับชำนาญการ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
(๒) นายพงศ์กานต์ พรหมสาส์น	นักพัฒนาระบบราชการ ระดับปฏิบัติการ
ปฏิบัติราชการภายใต้การกำกับดูแลของ
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
(๓) นายสุรพล เทียนสุวรรณ	ผู้อำนวยการส่วนระบบการปกครองท้องที่
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
(๔) นายพรรังสรรค์ มงคลประสิทธิ์	หัวหน้ากลุ่มระเบียบการ
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
(๕) นายชัชวาลย์ เอี่ยมเจริญ	หัวหน้ากลุ่มวินัย
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง

- (๖) นายสุชาติ ทอนมณี
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับชำนาญการ
ช่วยราชการกรมการปกครอง
กรมการปกครอง
- (๗) นายฐวัฒน์ ช่วยชูวงษ์
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับชำนาญการ
ฝ่ายบริหารทั่วไป
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
- (๘) นายพชรพล ศรีสมบุญ
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับชำนาญการ
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
- (๙) นางอรุณี จุลเจริญ
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับชำนาญการ
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
- (๑๐) นายนิธิภัทร ผจงวิริยาทร
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับชำนาญการ
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
- (๑๑) นายพิสุทธิ ชมดี
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับปฏิบัติการ
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
- (๑๒) นายไพรัช ไพฑูรย์
เจ้าพนักงานปกครอง ระดับปฏิบัติการ
ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง
- (๑๓) นายฉาย ขวัญเต่า
กำนัน ตำบลท่าทราย
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
- (๑๔) นายมนัส รัศมีทัต
กำนัน ตำบลบางน้ำผึ้ง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

(๓๖)

(๔)

(๑๕) นายสุรสีห์ ศรีอินทร์สุทธิ	กำนัน ตำบลขุนศรี อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
(๑๖) นายหยด เอี่ยมอาจ	กำนัน ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
(๑๗) นายจักรกฤษ เสาศิริ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
(๑๘) นายอริชิต ทิพย์มณี	ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นายนิพนธ์ บุญญามณี)
(๑๙) นายทรงธรรม เดชสิงห์โสกา	ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นายนิพนธ์ บุญญามณี)

๖. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้เสนอคำแปรญัตติ

๗. ผลการพิจารณา

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔</u>	คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

๘. ข้อสังเกตของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เริ่มตั้งแต่ชื่อร่างพระราชบัญญัติคำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้วเห็นว่า ควรมีข้อสังเกตไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้คณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎรทราบหรือควรปฏิบัติ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ แล้วมีความเห็นว่า เนื่องจากการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นไปโดยผลของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ ดังนั้น เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล

สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองและเทศบาลนครต่อไป จะต้องดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยเทศบาล โดยที่กฎหมายว่าด้วยเทศบาลกับกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กันแต่มีบทบัญญัติที่ขัดกัน จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยเทศบาล โดยให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ มาตรา ๑๒ วรรคสอง และมาตรา ๔๘ เดวิสดี แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขัดกันของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

(๒) ควรมีการกำหนดและจัดทำบทบาทหน้าที่และลักษณะงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแบ่งแยกภารกิจระหว่างท้องที่กับท้องถิ่นให้ชัดเจน

(๓) ควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ว่าด้วยวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งกำนัน จากปัจจุบันที่ให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมหรือผู้ใหญ่บ้านในตำบล คัดเลือกผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งในตำบลนั้นขึ้นเป็นกำนัน โดยให้กำนันมาจากการเลือกของราษฎรทุกหมู่บ้านในตำบลโดยตรง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และปรับปรุงวาระการดำรงตำแหน่งของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจากดำรงตำแหน่งจนถึงอายุ ๖๐ ปี เป็นมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความเชื่อมโยงกับประชาชนในท้องที่อย่างแท้จริงตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

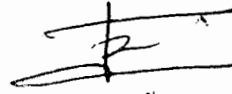
(๔) ควรมีบทบัญญัติรองรับสำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่ต้องพ้นจากตำแหน่งโดยผลของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ในลักษณะว่า หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในเขตท้องที่หรือเขตท้องถิ่นที่ไม่มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศให้มีตำแหน่งดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำหรับเหตุผลที่กำหนดให้การมีตำแหน่งดังกล่าว ให้มีได้เฉพาะในเขตท้องที่หรือเขตท้องถิ่นที่ไม่มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ นั้น เนื่องจากระยะเวลาตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญฯ มีผลใช้บังคับเป็นระยะเวลาที่ไม่ย้อนหลังจนเกินไป จึงไม่ส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ไปแล้วเป็นจำนวนมาก

(๓๘)

(๖)

๕. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมและข้อสังเกตของ
คณะกรรมการวิสามัญ มาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายสัมพันธ์ ตั้งเบญจผล)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยเพิ่มเติม มาตรา ๓ วรรคสอง ให้การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องที่ที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวง มหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคล ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือ นายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็น ผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับ เรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องที่ใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทน ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ภาคผนวก ๖

: ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน

สำนักเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่รับ ๗
วันที่ ๑๗ ส.ค. ๒๕๕๒
เวลา ๑๖.๐๐ น.

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๔/๒๕๕๒

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ

ฉะนั้น จึงส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๖

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายชัย ชิดชอบ)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานนิติ
วันที่ ๑๖ ส.ค. ๒๕๕๒
วันที่ ๑๗ ส.ค. ๒๕๕๒
เวลา ๑๓.๒๕ น.
สำนักการประชุม

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๕๒๖/๒๕๕๒ วันที่ ๑๗ ส.ค. ๒๕๕๒
เวลา ๑๓.๕๐ น. ส.อ. สุทธิ
สำนักการประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๓๖

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. (นายอำนาจ คลังมา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติ
รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับนี้ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญชั้นคณะหนึ่ง
เพื่อพิจารณา โดยถือร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ เป็นหลักในการพิจารณา เนื่องจากมีหลักการ เหตุผล
และบทบัญญัติเหมือนกันทุกตัวอักษร เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)
วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สาม
เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ
ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒

(นายสุวิจักขณ์ นาควิชะระ)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยเพิ่มเติม มาตรา ๓ วรรคสอง ให้การยกเลิกรตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องถิ่นที่มีความเจริญสามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนได้ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกรตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กระทรวง มหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เหตุผล

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคล ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือ นายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็น ผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับ เรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

(๔๘)

- ๒ -

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีที่ท้องที่ได้มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทน ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(นายอำนาจ คลังผา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๕๐)

- ๒ -

“การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องถิ่นใดที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

(นางสุภาวดี ตันตระกุล)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑

สำนักงานประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ประกอบร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎรและได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

โดยที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ

เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป เว้นแต่กรณีท้องถิ่นใดมีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ให้เพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ เกี่ยวกับการยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะกระทำมิได้ เว้นแต่ท้องถิ่นใดที่มีความเจริญ สามารถจัดการดูแลและปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดรำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เองแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกตำแหน่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(นายเชิดชัย วิเชียรวรรณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(นายอำนาจ คลังผา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา กับคณะ เป็นผู้เสนอ)